

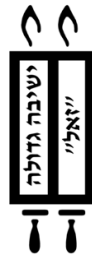
קובץ

הערות התמימים ואנ"ש

ספרי

גליון ו'
(קל"ז)

ל"ג בעומר - חג השבועות

יוצא לאור ע"י
תלמידים השלוחים
ישיבה גדולה מלבורן

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה
"ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם ה"

קובץ

הערות התמימים ואנ"ש

ספרי

חידושים ועיונים
בתורת הנגלה ובתורת החסידות

גליון ו'
(קל"ז)

ל"ג בעומר – חג השבועות
ולכבוד הכינוס תלמידים השלוחים שבאוסטרליא

יוצא לאור ע"י
תלמידים השלוחים
ישיבה גדולה מלבורן

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה
שישים וארבע שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ל"ג בעומר ה'תשע"ד

הקובצים שייצאו לאור בשנה זה וניתן להשיג אצל המערכת:

ר"ח כסלו

י"ט כסלו

י"ד שבט

פורים קטן

י"א ניסן

הגש"פ עם עיונים וביאורים בהגדת רבינו

חברי המערכת:

השליח חת' מרדכי בן שיינא רחל שיחי רובין
השליח חת' מנחם מענדל בן יהודית בילא שיחי שפיצער

Kovetz Heoros HaTmimim V'anash

- Melbourne -

No. 6 (137)

LAG BOMER

Published & Copyright © 2014 by

Rabbinical College of Australia & New Zealand

67 Alexandra St. East St. Kilda

YGHeoros@gmail.com

5774 - 2014

***

נסדר והוכן לדפוס ע"י חברי המערכת שיחיו

פתח דבר

מתוך שבח והודי' להשי"ת הננו מתכבדים להגיש לקהל לומדי התורה ושוחריה, תלמידי התמימים ואנ"ש, קובץ 'הערות תמימים ואנ"ש' (גליון ו' דהאי שתא) דישיבה גדולה - מלבורן. אשר הוא, חידושים ועיונים בכל חלקי התורה.

קובץ זה יוצא לאור לכבוד ל"ג בעומר וחגה"ש הבעל"ט ולכבוד הכינוס תלמידים השלוחים שבאוסטרליא, ויה"ר שקובץ חידו"ת זה, יגרום נח"ר רב לכ"ק אדמו"ר, ואנו תפילה שתיכף ומיד ממש "יחיש ה' גאולתנו ופדות נפשנו" ויוציאנו מהגלות הגשמי והרוחני המר הזה, ונזכה לחזור ולראות באור פני מלך חיים, "מלך ביופיו תחזינה ענינו", וישמיענו נפלאות מתורתו "תורתו של משיח", "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ממש.

"פותחין בדבר מלכות" – מאן מלכי רבנן, ובהתאם לזאת הדפסנו בראש הקובץ מכתבים מכ"ק אדמו"ר נשיא דורינו (מלקו"ש חל"ב) על ל"ג בעומר.

* * *

וידוע ומפורסם, הוראת כ"ק אדמו"ר בריבוי מקומות, שתלמידי התמימים ש"תורתן אומנותם" יהגו בתורה עד לאופן ד"לאפשה לה", ויעלו חידושיהם על הכתב, ומזמן לזמן יוציאו קובצי חידושי תורה, על מנת לעודד ולחזק לימוד התורה ופילפולא דאורייתא, מתוך חיות ותענוג. ובהתאם לכך מוציאים אנו לאור גליון זה על מנת לעורר ולחזק בין כתלי הישיבה ובכל העיר את לימוד התורה בכלל, ובפרט כתיבת חידושי תורה. ובמיוחד בנדו"ד, שאמר הרבי לתלמידים השלוחים לישיבה גדולה מלבורן ביחידות - **"איינעמען אוסטרליא דורך לימוד התורה!"**

הננו בזה להודיע לכל הקהל הקדוש ובפרט לרבנים ויושבי אוהל וכו' בעזהי"ת יצא לאור קובץ מזמן לזמן. וניתן לכתוב בכל מקצעות תורתינו הק' – עניני דיומא, בתורת הנגלה, ובתורת הנסתר, הלכה ועוד.

ולכן בקשתנו שטוחה לכל מי שיש לו חידושים וביאורים בכל תחומי תורתנו הקדושה או על הנכתב בזה, שיואיל נא בטובו לשלחם אלינו (ראה הכתובת וכו' לעיל בראש הקובץ, ותאריך האחרון למסירת ההערות ראה בסוף המפתח) ע"מ שנוכל לפרסמם בחוברות הבאים בעזה"י, ולזכות בהם את הרבים.

בהזדמנות זו באנו להודות לכל הרבנים החשובים ותלמידי התמימים שהואילו בטובם למסור לנו את הערותיהם וחידושיהם, שעמלו ויגעו להעלותם על הכתב. ובפרט להת' הנעלה והנכבד וכו' השקדן שמואל קלמן שי' מייערס שעזר רבות בהוצאת הקובץ.

וזאת למודעי: שעברנו ועבדנו על תוכן ההערות והביאורים עד מקום שידינו מגעת, הן בנוגע לתוכן והן בנוגע לטעויות הדפוס, אך "לא עלינו המלאכה לגמור" ו"שגיאות מי יבין". ולתועלת הרבים יגענו להקל על הלומד, וכתבנו סיכומים וקיצורים על התוכן של כל ההערות והביאורים, ויפיעו במפתח בראש הקובץ, ואנו תקווה שיועיל למעיינים.

* * *

ואנו תפילה שנזכה לביאת גואל צדק ו'תורה חדשה מאיתי תצא', וכלשון רש"י (שה"ש א, ב) "ומובטחים מאתנו להופיע עוד עליהם, לבאר להם סוד טעמי' ומסתר צפונותיה", במהרה בימינו, אמן.

המערכת

ל"ג בעומר
שנת ה'תשע"ד
מלבורן, אוסטרליא

כל מי שרוצה להשתתף במצוה גדולה כזו או להקדיש הקובצים לעילוי נשמת וכו' נא לפנות לא' מחברי המערכת

מפתח

דבר מלכות

מכתבים כלליים: לג בעומר.....7

מכתב לילדי ישראל – תשמ"ז: עריכת תהלוכה בל"ג בעומר מכתב להורים ומחנכים – תשמ"ז: כנ"ל מכתב כללי – תשמ"ט: הוספה בתורה עבודה וגמ"ח

נגלה

בדין חצי שיעור.....11

השליח הת' מנחם מענדל שי' גורארי'

שליח בישיבה

מבאר שיטת הרמב"ם בדין ח"ש ומביא סתירה מהל' שבועות ותירוץ מפרשי הרמב"ם / מבאר שיטת אדה"ז בשו"ע לגבי הל' שבת וגניבה / מביא שיחה של הרבי שמבאר דין בגניבה דלא כמ"ש בשו"ע אדה"ז ומתווך ששני הטעמים משלימים זא"ז מביא כמה ראיות שהדין של ח"ש הוא בכל האיטורים

בשיטתייהו דרש"י ותוס' בגדר בורר.....15

השליח הת' יוסף חיים ברוך שי' טייטלבוים

שליח בישיבה

מביא ב' שיטות דאמורים בישוב הברייתא בבורר / מעורר על חילוק בין רש"י בכמה מקומות לדעת התוס' בד"ה וכי מותר / עפ"ז מבאר המחלוקת בין רש"י לתוס' דלשיטתייהו אזלי בד' שלבים בהמשך הסוגיא

ביאור בנוסחת הפסוק לי הכסף ולי הזהב בש"ס.....19

הת' אהרן מנחם מענדל שי' קסטל

תלמיד בישיבה

מביא דברי והמנחת שי' שבש"ס הובא הפסוק בשינוי ומביא דפוסים שלא שנו מהנוסח הנ"ל / ושקו"ט שכן הוא הנוסח הנכון ולכן צריך ביאור למה שונים הפסוק / ומבאר ע"פ דברי ספר ערכי הכינויים ומבאר שאפשר לדרוש שלא כלשון הפסוק ומביא ראיות לזה

ביאור בסוגיית הטוזה צמר שעל גבי הבהמה.....22

השליח הת' מרדכי שי' רובין

שליח בישיבה

מביא מדברי ר' יוחנן שהטוזה חייב ג' ושואל על כללות בסוגיא / מביא דברי הגר"א בדעת הרמב"ם וב' ביאורים בסוגיין / מביא קושיית האחרונים על הגר"א ומוסיף עוד שאלות / מביא ביאור כ"ק רבינו בפשש"מ ברש"י וכן בפשטות הגמ' ועפ"ז מיישב קושיית התורה תמימה ומבאר היטב סוגייתנו / ממשיך בהעדיפות דדעת רבינו ברמב"ם נגד הגר"א ועוד שאלות על הגר"א / מבאר דברי רבינו המחודשים בדעת רבינו חננאל והרא"ש בדא"פ / הדייק בלשונו בציונו להמצויד' להרדב"ז וגם למגן אברהם בדעת הרמב"ם / מחלק בדא"פ בהשיטות שבהערה והשיטות בשוה"ג

חסידות

29 ..... ביאור ב"דע מה למעלה ממך" ע"פ תורת החסידות.....

השליח הת' מרדכי שי' רובין

שליח בישיבה

מקדים כללות הנקודה של תורת החסידות להאיר את תורת הנגלה / מביא פירוש רש"י ורבינו יונה ב"דע מה וכו'" (אבות פ"ב מ"א) / מקדים דברי רבינו שמחלק בין דברי הבעש"ט והה"מ ואדה"ז בביאור הפנימי במשנה זו / מביא התורות מכתר שם טוב ואור התורה והיום יום ומבאר בטוב טעם על השניונים והחילוקים ביניהם מיוסד ע"פ עבודת ב"א / מבאר המשך המשנה ע"פ חסידות בדא"פ שבה מרומז ג' האופנים של הבעש"ט הה"מ ואדה"ז ומוסיף עוד דיוקים במשנה

הלכה ומנהג

36 ..... נרות בעת התפלה (גליון).....

הרב יהודה ליב שי' גראנער

מזכיר של כ"ק אדמו"ר

מביא מגליון הקודם ע"ד המנהג בנרות בעת התפלה ומעיר מזהנהגת כ"ק אדמו"ר

36 ..... איך חג שבועות בזה"ז הוא זמן מתן תורתנו.....

הרב ליאור אריה שי' בראה

מנהיג רוחני של ק"ק בית הרא"ה , מורחי מלבורן

מביא קושיית המג"א בסי' תצ"ד ומעיר משינוי לשון אדה"ז / מעיר עוד בדברי אדה"ז שם הכוונתו באמרו "לצאתם ממצרים"

38 ..... אמירת פרקי אבות בזמן החורף (כמו באוסטרלי').....

השליח הת' מנחם מענדל שי' גורארי

שליח בישיבה

מביא שתי טעמים לאמירת פרקי אבות מביא שתי שיטות מתי אומרים פרקי אבות / מקשה לפ"ז למה אומרים אותו אחרי שבועות במדינות שאחרי ניסן הוא זמן החורף / מתרץ ע"פ שיחת נשא תשל"ז

39..... כמה הערות בהלכות היום יומיים.....

ר' שבתאי אשר שי' טיאר

א' מאנ"ש

נוסח ברכת מעין ג' על פירות, יין, ומיני מזונות מארץ ישראל / מתי מברכים ברכת על נטילת ידים בבוקר / השיעור של בל תשקצו במשנה נקביו / שכח להבדיל במוצאי יום טוב / בהיתר לעשוק ולשקר לנכרי

דבר מלכות

ל"ג בעומר

מכתב לילדי ישראל – תשמ"ז: עריכת תהלוכה בל"ג בעומר
מכתב להורים ומחנכים – תשמ"ז: כנ"ל מכתב כללי – תשמ"ט:
הוספה בתורה עבודה וגמ"ח

ב"ה, מוצש"ק

ב"ה, יום שלישי, שהוכפל בו כי טוב,
ערב ראש חודש אייר ה'תשמ"ז.
ברוקלין, נ.י.

אל כל ילדי ישראל
השם עליהם יחיו

שלום וברכה!

ודאי ידוע לכם כי כל דבר חשוב שצריכים לעשותו דורש שיתכוננו לכך בעוד
מועד, כדי שהדבר ייעשה כראוי.

אנו עומדים בערב חודש אייר, החודש שבו ישנו יום חשוב ביותר, לג בעומר,
היום השמונה עשרה (ח"י) באייר, שבו גם הונהגו מנהגים מיוחדים לילדים,
וגם להשפיע על אחרים שגם הם יעשו כן, בהתאם לציוויו של הקב"ה "ואהבת
לרעך כמוך",

לכן מן הראוי שכל אחד ואחת מכם יתכונן לכך, על ידי כך שתתחילו ללמוד
מן ההוראות האמורות והמעשים הטובים,

וביום ל"ג בעומר, היום של "שמחתו", כפי שכינה רבי שמעון בן יוחאי את
היום הזה, תקיימו כינוס לכבודו ותעשו כל האמור כולכם יחד, וכן תערכו תהלוכה

במקום מגורייכם, כדי לפרסם עוד יותר את הקשר שלכם עם התורה באמצעות רבי שמעון בן יוחאי, שאצלו היתה "תורתו-אומנתו" (התורה היתה התעסקותו העיקרית), ותבקשו את הורייכם ומחנכייכם שיחיו לעזור לכם בכל זה, כפי ציווי התורה שעומדים לקרוא ערב לג בעומר בכל בתי הכנסת שבכל מקום: "אמור גוי ואמרת", כפי שרבותינו זכרונם לברכה מפרשים: "להזהיר גדולים על הקטנים".

וגדולה זכותו של רבי שמעון בן יוחאי — להצליח לכל אחד מכם בלמוד התורה ובקיום המצוות, וכל זה בשמחה, כולל כל האמור לעיל, ולזכות בקרוב ממש לראות "עושה נפלאות אתה אלוקים" — אראנו נפלאות בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכת ראש חודש
ולהצלחה רבה
מקום החתימה

ב"ה, יום שלישי, שהוכפל בו כי טוב,
ערב ראש חודש אייר, ה'תשמ"ז.
ברוקלין, נ.י.

אל כל ההורים היהודיים
ואל כל המחנכים והמחנכות היהודיים
השם עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהתבסס על ציווי התורה "אין מזרזין אלא למזרזין", וכפי שידועה מעלת הזריזות ונחיצותה, בכל עניני היהדות, ובמיוחד בביצוע הציווי התלת - פעמי של התורה "להזהיר גדולים על הקטנים" — היסוד של החינוך האמיתי, כולל גם התוכן של המכתב המצורף "אל כל ילדי ישראל" שליט"א.

המכתב יחד עם בקשה נפשית לסייע, לעודד ולזרז בכל עניני המכתב ובמיוחד בקיום הכינוס ועריכת התהלכה,

ובודאי יוסיף הדבר עוד יותר בברכת הקב"ה — לרוות מכל אחד מן הילדים נחת-תורה אמיתי, חדור בפנימיות התורה כפי המבואר בזהר"ח"יבורא דילך" של רבי שמעון בן יוחאי בעל השמחה של לג בעומר.

ויהי רצון שכל זה יחיש עוד יותר את ההבטחה בזהר: "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר כו' יפקון ב' מן גלותא ברחמים", במהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכת

הצלחה רבה בכל זה

ובברכת חודש טוב

מקום החתימה

ב"ה, יום א' פ' בחוקותי,
תפארת שבהוד,
תשמ"ט. ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בתקופה דשבע שבתות תמימות, ובה עצמה בהשבת דל"ג בעומר, ובתוך ותחלת שלשת הימים דיום סגולה זה,

אשר בודאי כל אחד ואחת מתעורר לתוספת בתומ"צ במיוחד בקשר ליום זה ובפרט שבשנה זו הקביעות שלו היא ביום שלישי שהוכפל בו כי טוב, טוב לשמים וטוב לבריות

הנני לעורר ע"ד הצעת רבים והחלטתם לעשות כן במעשה בפועל, והמעשה הוא העיקר, להוסיף בתורה עבודה וגמ"ח — עליהם העולם עומד והרי רשב"י עליו נאמר וצדיק יסוד עולם נתינה לצדקה במספר ח"י — והרי ל"ג בעומר הוא ח"י באייר

ל"ג בעומר ה'תשע"ד

(ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל — שכוללת כל ד' האמהות) בעבודה — מזמור ל"ג בתהלים, ספר תפילות דוד בן ישי בתור נעים זמירות כל בני ישראל בתורה — בפרשת השבוע, ובפרט בחלקו המיוחד ליום זה, יום השלישי: ואכלתם גו' ונתתי משכני בתוכם (בתוך כל אחד ואחת) גו' ואולך אתכם קוממיות.

ויקויים היעוד תבוא לפניך תפילתי הטה אונך לרינתי אשר השם, שכמאמר רשב"י - הוא תמיד עם כאו"א בכ"מ שהוא נמצא יקיים תומ"י היעודים: מצאתי דוד עבדי, ונתתי משכני בתוכם זה ביהמ"ק השלישי, מקדש אד' כוננו ידיך והודיעה תורתנו, תורת חיים, הוראה בחיי כל יום ויום: כדאי הוא רשב"י לסמוך עליו בשעת הדחק- הגלות, ומיד הן נגאלין.

בכבוד ובברכה, וכדרישת רשב"י — להשתתף בשמחתו רבה דל"ג בעומר — בדחד קטירא אתקטרנא ב' בקוב"ה ב' אחידא ב' להיטא ב' אתדבקת — ובאופן דנר להאיר — השפעה בזה בכל סביבתו, אנשים נשים וטף. מקום החתימה

נ. ב. מובן ופשוט שגם לאחר ל"ג בעומר יש לעשות ולהשלים כל הנ"ל, כלימוד פסח שני דמינ'י אזלינן: ניטא קיין פארפאן, ובכפליים לתושי'.

נגלה

בדין חצי שיעור

השליח הת' מנחם מענדל שי' גורארי'

שליח בישיבה

מבאר שיטת הרמב"ם בדין ח"ש ומביא סתירה מהל' שבועות ותירוץ מפרשי הרמב"ם / מבאר שיטת אדה"ז בשו"ע לגבי הל' שבת וגניבה / מביא שיחה של הרבי שמבאר דין בגניבה דלא כמ"ש בשו"ע אדה"ז ומתווך ששני הטעמים משלימים זא"ז מביא כמה ראיות שהדין של ח"ש הוא בכל האיסורים

א.

שיטת הרמב"ם בדין חצי שיעור

כתב הרמב"ם בהלכות שביתת עשור פ"ב ה"ג לגבי אכילה ביוה"כ אכל או שתה פחות משיעור זה אינו חייב כרת אע"פ שהוא אסור מן התורה בחצי שיעור ואין חייבין כרת אלא בכשיעור וכתב ע"ז המגיד משנה שהרמב"ם פסק כר' יוחנן ביומא דף ע"ג: חצי שיעור אסור מן התורה.

וצריכים לבאר מהי שיטתו לגבי שאר איסורים, הנה רמב"ם בהל' חו"מ א' ז' כתב האוכל מן החמץ עצמו בפסח כל שהוא ה"ז אסור מן התורה שנאמר לא יאכל. ומקשה המגיד משנה דהא בכלל האיסורים שבתורה ק"ל חצי שיעור אסור מן התורה וא"כ למה צריך קרא מיוחד בפסח "שנאמר לא יאכל" ועוד בהפסוק לא יאכל משמע דבעי שיעור אכילה וצ"ע. והמל"מ הביא הר"ן בשבועות דף כ"ב. שכתב משום הכי צריך ר' יוחנן להביא הסברא דחזי לאצטרופי ולא מספיק הכתוב דכל חלב דאי מכל חלב הייתי אומר שזהו רק בחלב אבל עכשיו שזהו מצד הסברא א"כ שייך בכל האיסורים ועפ"ז קשה כנ"ל למה צריך הרמב"ם להביא פסוק מיוחד ומתוך שחלב לא הי' לו שעת היתר משא"כ חמץ ולכן לא הוה ילפינן מחלב לכן צריך פסוק מיוחד לאסור ח"ש.

והנה לפי הנ"ל יוצא לכאור' ששיטת הרמב"ם הוא שאיסור ח"ש הוא בכלל האסורים וכדמוכח גם מרמב"ם הל' גניבה א' ב' שכתב אסור לגנוב כל שהוא דין תורה. וכתב על זה המגיד משנה שמקורו הוא מר' יוחנן שחצי שיעור אסור מה"ת באכילה וכמו"כ בכל האיסורים. אך לכאור' קשה דמצינו שהרמב"ם בשבועות פ"ה ה"ז כותב

שהאומר שבועה שלא אוכל כל שהוא מנבלות וטרפות ואכל פחות מכזית חייב בשבועה שהרי אינו מושבע על חצי שיעור מהר סיני ולכאור' קשה הלא ק"ל בכ"מ דחצי שיעור אסור מן התורה. ומתוך הרדב"ז שאין שבועה חלה אלא על דבר מפורש ואע"פ שח"ש אסור מן התורה אבל אינו מפורש ולכן חלה השבועה.

לסיכום נראה מדברי הרמב"ם ומפרשיו שדין חצי שיעור הוא בכל האיסורים.

ב.

ועכשיו נבאר שיטת אדה"ז בזה:

דהנה אדמה"ז כותב בשו"ע שלו סי' ש"מ ה"ד לגבי מלאכות שבת הכותב או המוחק אות א'... פטור אבל אסור מן התורה כשאר חצי שיעור.

דהיינו שמפשטות לשונו משמע שכן הוא בכל חצי שיעור. דהנה יש סוברים שאע"פ שח"ש אינו אסור מה"ת בכל האיסורים, באיסורי שבת יש איסור ח"ש מצד הפסוק לא תעשה כל מלאכה [פמ"ג פתיחה להל' שבת].

אבל דוחק לומר שלזה נתכוון אדמה"ז כי אינו מביא הפסוק דכל מלאכה, ומסתימת לשונו כשאר חצי שיעור ואינו אומר כשאר חצי שיעור דשבת. (וכידוע שאדה"ז כותב כל דבר בבירור וכמ"ש בני הגאון המחבר בהקדמתם לשו"ע הרב ולהורות הלכה ברורה בלשון צח) משמע שכ"ה גם בשאר איסורים בכלל.

וכמו"כ מצינו בהל' גזילה וגניבה ס"א אסור לגזול או לגנוב כל שהוא דין תורה ואע"פ שפחות משו"פ אינו נק' ממון וא"צ להשיבו הרי חצי שיעור אסור מן התורה לכתחילה. שגם מכאן מוכח שכן הוא בכל האיסורים.]

והנה לכאור' קשה ממה שביאר הרבי בלקו"ש חל"ד עמ' 53 שהרבי מסביר למה באמת אסור לגנוב או לגזול כל שהוא ומבאר הרבי בהקדם החילוק בין דין מזיק לגנוב שהאיסור מזיק הוא שמפסיד את חבירו ובמילא בפחית משו"פ אין כאן הפסד משא"כ בגניבה או גזילה בעיקר הוא שנוטל דבר מחבירו וא"כ ענין זה לקיחה מחבירו שייך גם פחות משו"פ ולכאור' ע"פ הנ"ל שאיסור ח"ש הוא בכל האיסורים למה ומסביר הרבי שאסור מצד לקיחה מבעלות חבירו ולא מצד איסור ח"ש.

[ולכאור' דוחק לומר שזה שאסור לגנוב כל שהוא באמת אינו מצד חצי שיעור אלא מטעם לקיחה מבעלות חבירו וזה שמביא אדה"ז דין חצי שיעור הוא שלא יוקשה לך איפוא מוצאים בכלל שיהי' איסור בכל שהוא וע"ז מביא ראי' שבכלל מוצאים בתורה דין חצי שיעור. כי א) מסתימת לשונו משמע שהוא מצד חצי שיעור ולא רק

ראי' לעינין ח"ש בכלל ב) מזה שהרבי בלקו"ש ח"ז עמ' 110 שוה"ג להערה 37 בנוגע לאיסור ח"ש בכל האיסורין מציין וז"ל וראה שו"ע אדה"ז סי' ש"מ ס"ד והל' גזילה וגניבה ס"א איסור דחצי שיעור בכתובה ובגזילה. וכמו"כ בס' השיחות תשנ"ב עמ' 458 בעת ביקור הרה"ג מרדכי אליהו אמר הרבי שמשמע מדברי אדה"ז שהאיסור דחצי שיעור הוא גם בכל האיסורים ומציין לשו"ע סי' ש"מ והל' גניבה הנ"ל. הרי ברור שזהו מצד הדין דחצי שיעור ולא שחצי שיעור הוא רק ראי' שמצינו במקום אחר דין חצי שיעור.]

וכדי שלא יוקשה קושיא הנ"ל נקדים שתי הקדמות א) דלכאור' קשה לשונו של אדמה"ז שאומר שגזילת כל שהוא אסור לכתחילה מהו הביאור בזה שאסור רק לכתחילה וְלא בדיעבד ומבאר הרבי בזה בשיחה לכ' מנ"א תשכ"ד אות ו' שכיוון שפחות משו"פ אינו ממון ואין כאן דין השבה א"כ בדיעבד שכבר לקח אין זה גזילה כיוון שהשני מוחל וכל האיסור הוא רק בזה שלוקח החפץ לכתחילה בשעת הגזילה.

ב) דכל הדין דחצי שיעור הוא רק בחצי שיעור ולא בחצי איסור וכמו שמבאר הרבי בלקו"ש ח"ז ע' 110 הערה 31 שזה שחצי שיעור אסור מן התורה הוא משום דחזי לאצטרופי אין הפשט שע"י שיצטרף עוד חצי שיעור יהי' שיעור שלם ואז יצטרף למפרע וכדומה אלא שחזי לאצטרופי הוא הוכחה שהאיסור נמצא גם בפחות מכשיעור שכיוון שאם יצטרף עמו עוד חצי שיעור יהי' שיעור שלם דהיינו שהכל אסור ולכאור' אם ח"ש הוא היתר איך נעשה משני דברים המותרים דבר איסור אלא ודאי שכל חלק וחלק יש בו אותו מהות האיסור כמו בדבר שלם רק השיעור הוא לחייב מלקות וכדומה. ולפ"ז מסביר הרבי למה לא אמרינו שעקירה בלבד יהי' אסור מן התורה כיוון שהוא חצי שיעור של הוצאה וחזי לאצטרופי אם יצטרף עמו הנחה אבל כיוון שהפי' חזי לאצטרופי הוא הוכחה שמהות האיסור יש בכל חלק כמו בכל השיעור א"כ לא שייך לאסור בעקירה בלי הנחה דעקירה בלי הנחה אין כאן הוצאה כלל וזה כמו חצי מלאכה ולא חצי שיעור שא"ל לומר כעקירה לבד שיש בו כל האיסור של הוצאה גמורה הכולל עקירה והנחה.

וע"פ הנ"ל יובן בנוגע לגניבה וגזילה אם לא הסברא שעיקר דגזילה הוא שמוציא מרשות חבירו לרשותו אז לא היתה בזה דין חצי שיעור כיוון שאין כאן שום איסור וכמו שאדה"ז אומר שפחות משו"פ אינו ממון ואין כאן דין השבה וכנ"ל שבדיעבד אין כאן איסור (ולהעיר ממנחת חינוך מצווה רנ"ח ס"ק ד' שאין שייך בו חזי לאצטרופי ולהעיר משו"ת אבני נזר יו"ד סי' קס"א שמצד הנגזל אין כאן אחשבי' לחצי שיעור כיוון דלאו מידי חסרי') וא"כ אין כאן חצי שיעור שיש בו אותו מהות האיסור אלא אין כאן שום ענין של גזילה בכלל כמו בחצי מלאכה. אבל עכשיו שעיקר האיסור

הוא הוצאה מרשות חבירו וזה שייך אפילו בפחות מפרוט השייך בזה האיסור דחצי שיעור.

והנה עפ"ז מובן למה צריך להסברא של הרבי בגזילה שזהו הסיבה לזה שאסור מצד חצי שיעור. אלא שעדיין צריך ביאור להיפך למה צריך לדין חצי שיעור אם יש סברא דהאיסור הוא בלקיחה מחבירו ושייך גם בפחות מפרוטה כנ"ל, ובהקדם שיש הסוברים שיש לאו דגזילה גם בפחות מכשיעור וכמ"ש הרי"ט אלגאזי שאלו שסוברים שחצי שיעור אינו אלא במידי דאכילה צריכים לומר שבפחות מכשיעור יש לאו דגזילה ולכן אסור לגזול כל שהוא. אבל אדמה"ז וכן הרמב"ם כתבו בפ"י דאין לאו דלא תגזול אלא בשוה פרוטה וא"כ למה אף בפחות מכשיעור אסור אלא שזהו מצד חצי שיעור אסור מן התורה. דהיינו שדין חצי שיעור בא לבאר למה אסור אף דליכא לאו אלא בשיעור שלם.

והנה מכל מה שנתבאר מובן ששיטת אדמה"ז הוא שאיסור חצי שיעור הוא בכל איסורים שבתורה וכמ"ש הרבי במפורש בלקו"ש חט"ל ע' 184 שממקומות הנ"ל הל' שבת וגזילה מוכח שכן הוא בכל האיסורים (ודוחק לפרש שמה שכתוב שאדה"ז סובר כן בכל האיסורים הוא רק במקומות הנ"ל דשבת וגזילה ולא בשאר מקומות א) כי פשטות לשונו כל משמע בכל מקום (ואף שגם לדברי החכ"צ באופן הב' שלו שמפרש שכל האיסור דחצי שיעור הוא רק היכא דאחשבי' ע"י פעולה צריכים לפרש כל רק היכן דאחשבי' כי שם יש במשמע כל איסורין מלבד א' או שתים. שאין בהם מעשה כמו ב"י וב"י אבל לפרש כל איסורים שבתורה רק ג' איסורין שבת גניבה ואכילה צ"ע, ואדרבה היכן מוצאים כן במקום אחר) ב) דוחק לפרש שמה שמביא מהלכות גניבה וכו' הוא רק להדין פרטי שבת וגניבה שמובא ולא לכללות הלשון שמובא שם כמו בהל' שבת שכתוב שאסור בשבת "כמו בשאר חצאי שיעור" ג) כמו שאומר הרבי בתשנ"ב הנ"ל זיל בתר טעמא והוא כמ"ש בר"ן לשבועות דף כ"ב. שכיוון שיש הטעם דחזי לאצטרופי שזהו הסברא של חצי שיעור לכן אין לחלק ושייך בכל האיסורים.

ובפרט איך שהרבי מבאר את זה בחלק ז' שיחה ב' לפ' מצורע שחזי לאצטרופי (אינו תנאי שע"י שישלים השיעור בעוד חצי שיעור יצטרף למפרע כמו שכתוב השאג"א בסי' פ"א שזהו סיבת האיסור דחצי שיעור שאם יאכל עוד חצי שיעור בכדי אכילת פרס יתחייב למפרע ואז אינו שייך אלא בדברים של אכילה שמצטרפים בכדי אכילת פרס) אבל אם למדים שזהו הוכחה שע"י שאנו יודעים שאם יצטרף עוד חצי שיעור יהי' שיעור שלם אז הוי ראי' שכל חלק ממנו יש בו מהות האיסור וסברא זו שייך בכל האיסורים. וראוי לציין שהרבי בעצמו מביא בשיחה הנ"ל בהערה 37 שאדמה"ז אינו מביא טעמו של השאג"א בענין חצי שיעור אלא טעמו של החכ"צ.

שמזה מובן ששיטת אדמה"ז הוא שחזי לאצטרופי אינו טעם ותנאי שאז שייך רק באיסורי אכילה כמו השאג"א אלא הוא הוכחה ולכן שייך בכל איסורים כמו החכ"צ.

ולהעיר שהרבי מביא כמה פעמים הדין דחצי שיעור לענינים שאינם שייכים לשבת אכילה וגניבה לדוגמא בשיחה הנ"ל דמצורע דמדובר אודות דין שומרת יום. וכמו"כ בחלק כ"ז שיחה א' לפ' שמיני מביא הדין דחצי שיעור בענין טמא שנכנס למקדש והשתחוה ולא שהה כשיעור השחתווי'.

שמכל זה מובן ששיטת הרבי לדעת אדה"ז שחצי שיעור שייך בכל האיסורים שבתורה ולא רק בשלש אלו שבת גניבה אכילה.

בשיטתייהו דרש"י ותוס' בגדר בורר

השליח הת' יוסף חיים ברוך שי' טייטלבוים

שליח בישיבה

מביא ב' שיטות דאמורים בישוב הבריייתא בבורר / מעורר על חילוק בין רש"י בכמה מקומות לדעת התוס' בד"ה וכי מותר / עפ"ז מבאר המחלוקת בין רש"י לתוס' דלשיטתייהו אזלי בד' שלבים בהמשך הסוגיא

א.

איתא במס' שבת (דף ע"ד ע"א) "היו לפניו מיני אוכלין בורר ואוכל בורר ומניח ולא יברור ואם בירר חייב חטאת", ולכאור' נראה שהבריייתא סותר א"ע כי ברישא תני בורר והדר תני לא יברור וע"ז מביא הגמ' הרבה תירוצים ואלו הם: עולא סובר שבורר לבו ביום ולא יברור לצורך מחר, רב חסדא סובר שבורר חצי שיעור ולא יברור כשיעור, רב יוסף סובר שבורר ביד, ולא יברור [לכתחילה בקנון ותמחוי ואפי' בדיעבד] בנפה וכברה, רב המנונא סובר שבורר אוכל מפסולת ולא יברור פסולת מאוכל ואביי סובר שבורר לאלתר ולא יברור (לבו ביום) לאוצר.

אח"כ מובא ברייתא שכתוב בה "היו לפניו ב' מיני אוכלין ובירר ואכל ובירר והניח" ויש מחלוקת איך נפסק הדין רב אשי מתני פטור ורב ירמי' מדיפתו מתני חייב

ומקשים לרב אשי והא תני חייב ומתרצים שיש לחלק בין קנה ותמחוי שפטור לנפה וכברה שחייב.

ואח"כ מובא מה שרב דימי סיפר, שבשבת של רב ביבי לעמוד ולשמש על התלמידים, הגיעו רב אמי ורב אשי והוא זרק לפניהם סל של פירות ואין אנו יודעים אם זהו משום שסובר אוכל מפסולת אסור או שזה היה רק כדי להראות עין יפה. ע"כ תוכן דברי הגמ'.

ב.

והנה בהמשך הסוגיא רואים שיש ארבע מחלוקות בין רש"י לתוס' בהבנת דברי הגמ' ואולי יש לבאר הלשיטותיהו, שחולקים בעיקר רק על נקודה אחת ועפ"ז יובן למה מפני זה חולקים גם בכל פרטי הסוגיא.

דהנה בתוס' ד"ה וכי מותר לאפות פחות מכשיעור איתא "והמתרץ ס"ד דפחות מכשיעור הוא דרך אכילה", דהיינו דזה שרב חסדא פירש שבורר ואוכל לכתחילה פחות מכשיעור היינו משום שאין זה דרך תיקון האוכל שיהא ראוי לאכילה אלא שדרך אכילה כך הוא, ולכן אין זה מלאכה כלל.

יש לעיין למה תוס' מדייק לפרש סברת התרצן דווקא אצל רב חסדא ולא אצל עולה שלפניו? ולכא"ו י"ל שכשבורר לבו ביום או ביד או אוכל מתוך פסולת או לאלתר פשוט יותר שסיבת הפטור הוא כיון שכוונתו לאכילה ולא לתיקון אוכל, אבל בחצי שיעור בפשטות נראה שסיבת הפטור הוא מצד זה שלא בירר כשיעור. ולכן צריך התוס' להדגיש שזה אינו, אלא שגם זה הוא משום דהוי דרך אכילה.

והנה ברש"י ד"ה פטור אבל אסור, פי' למה לשיטת רב יוסף בורר ביד מותר לכתחילה, שזהו כיון ד"לא דמי לבורר כלל", ובד"ה אוכל מתוך פסולת כשמפרש שיטת רב המנונא איתא, שזהו כיון ש"לא דרך ברירה היא", ובד"ה ובורר ומניח לאלתר הוא מפרש שיטת אביי שלא לתר "אין זה דרך בוררין", ולכאורה מאי קמ"ל להדגיש כ"כ בכא"ו א משיטות אלו שמותר מצד שאין זה דרך ברירה? וי"ל שזהו לאפוקי משיטת התוס' דלעיל שסיבת הפטור הוא "כיון דהוי דרך אכילה" ולא לתיקון אוכל וע"ז מדגיש רש"י שאינו כן, אלא הפטור הוא, כי אע"פ שזה ברירה מ"מ אין זה דרך בוררין ואולי עפ"ז יש לתווכ כל דלקמן.

ג.

(א) ברש"י ד"ה היו לפניו מיני אוכלין, פי' "גרסי' ול"ג שני", משא"כ בתוס' ד"ה היו לפניו שני מיני אוכלין גרסי'. והנפ"ק ביניהם הוא לגבי האם שייך ברירה

באוכל מתוך אוכל, דלשיטת רש"י צריך לברור פסולת ממש כדי להיות חייב ולשיטת תוס' אפי' כשבורר אותו שאינו חפץ לאכול ג"כ חשיב פסולת וחייב. וע"פ הנ"ל לכאורה יש לבאר שיטותיהם. דלשיטת רש"י שצריך להיות דרך בוררין, זה ??? שהוא היה חפץ לאכול אותו מאכל, א"א שעיי"ז יהיה נחשב כה"דרך" לברור בכלל, להיות שאין זה פסולת אלא לגביו, ולכן לרש"י אין איסור ברירה אלא בדבר שהדרך לברור דהיינו פסולת ממש, משא"כ לתוס' שכל מה שאינו דרך אכילה הוא בורר, לכן כשבורר אותו שאינו חפץ לאכול אין זה דרך אכילה וחייב.

(ב) רב המנונא שולל שיטת רב יוסף שהברייתא מחלק בין בורר ביד ולא יברור בכלי בזו הקושיא "מידי קנון ותמחוי קתני"? ומפרש רש"י "ה"ה נמי דפריך מידי נפה וכברה קתני אלא חדא מינייהו נקט", משא"כ תוס' מפרש שדווקא על קנון ותמחוי פריך כיון דנחת לפרושי דיני ברירה לא היה לו להניח מלשנות קנון ותמחוי. דהיינו שלרש"י קושיית רב המנונא היא שלהיות שהברייתא מחלק בין שני מיני בורר לפעמים שמותר ולפעמים שחייב א"כ מסתבר ששניהם הם מאותו סוג, מלבד אם כתוב בפירוש סוג שני, ולכן קשה ללמוד בהברייתא שהבורר הוא יד והלא יברור הוא סוג אחר של ברירה - בכלי, משא"כ לתוס' - היה יכול להיות שהברייתא מדבר אפי' בשני סוגי ברירה, אלא שהקושיא היא איך אפשר לדבר רק על שני סוגים אם יש ג"כ סוג שלישי שלא היינו יודעים (או אפי' טועים ב) דינו.

ואולי גם כן יש לתווך שיטתם, ובהקדם שלרש"י פשוט שכל מה שאינו דרך בוררין הוא פטור והחידוש הוא שאפשר אפי' להיות מותר, משא"כ לתוס' רק דרך אכילה פשוט שמותר משא"כ שלא כדרך הוי חידוש בסוגייתנו שאינו חייב ולכן לרש"י אין צורך כלל לדבר בדינו של קנון ותמחוי להיות שהכלי שדרכו לברור הוא נפה וכברה ואלו הם רק דומים לברירה לכן פשוט שדינם כלאחר יד ופטור, והחידוש הוא שביד לא דמי לבורר כלל ואינו אסור אפי' דרבנן ולכן צריכים לאמר שהקושיא הוא מצד שאינו מפורש שיש שני סוגים כנ"ל, משא"כ לתוס' שההיתר אצל ברירה היינו דווקא כשנוטל דרך אכילה, א"כ בקנון תמחוי שפשוט שאינם דרך אכילה, מסברא היה יכול להיות דינם שחייב אם לא שפירש שפטור.

(ג) בהקושיא על רב אשי שמביא ברייתא שאם בירר פטור מביא רש"י ד"ה והתניא. "לעיל חייב" ולכן מהיכי תיתי לר' אשי שיהיה פטור, ותוס' מקשים על רש"י איך אפשר לפרש שהגמ' מקשה מהברייתא לעיל שהתירוץ הוא שהא בנפה וכברה, ולרש"י זה שאומר שהברייתא דלעיל מדבר כשבריר בנפה וכברה ואעפ"כ הדין הוא שבורר ואוכל לכתחילה וברור מפ'ק דביצה שזה מופרך לגמרי באיזה אופן שיהיה.

ואולי יש לבאר זה ובהקדם: ביארנו לעיל שקושיית רב המנונא על רב יוסף מובן בשני אופנים שונים וידוע שבכל קושיא צריכים להשים לב לברר אם זהו רק על

סברתו דהיינו- לדוגמא אצלינו אם הברייתא יכולה לדבר בשני סוגים או לא- שאז גם לאחר הקושיא יכול להיות שהם עדיין חולקים על פירוש הברייתא, או אם זהו סוג קושיא שמפריך לגמרי היסוד של המימרא באופן כזה שמוכרחים ללמוד אחרת.

והנה לכאורה עפ"ז י"ל שרש"י ותוס' חולקים לא רק על מהו קושיית רב המנונא, אלא גם מאיזה סוג קושיא היא דלשיטת רש"י ביארנו שהקושיא היא דהוה ליה לפרש אם היה שינוי בין הבורר ואוכל להלא יברור שאחד הוא ביד ואחד בכלי א"כ זהו רק שמסתבר שהיה צריך לפרש ולא שמוכרח כן. ולכן י"ל שרב יוסף עדיין סובר שאכן החילוק בין הבורר ואוכל להלא יברור הוא שבורר ביד ולא יברור בכלי. משא"כ לתוס' ביארנו שהקושיא היא איך יתכן להניח מלשנות א' מסוגי ברירה אם זה משמיע לנו להיפך מדינו, אלא שא"א לפרש כן ומוכרחים ללמוד אחרת. עפ"ז יש לומר בפשטות שלרש"י רב אשי מתאים לשיטת רב יוסף (שעדיין אוחו בשיתתו) ורק מוסיף מה שאינו ברור לעיל, ולתוס' אין זה שייך כי לדעתם שיטת רב יוסף מופרכת היא ולפי המסקנה דהיינו שיטת אביי א"א שמדבר בנפה וכברה ולכן מוכרחים לפרש שאין זה אלא ברייתא אחרת.

ואין לומר שאפי' לרש"י צ"ל ששיטת ר' יוסף מופרכת היא, דהנה בחי' הב"ח על אתר "וכדמוקים לה ר' יוסף הכי אוקים לה רב אשי" עיי"ש בארוכה.

ד. בהסיפור כשרב ביבי זרק לפניהם הסל של פירות מפרש רש"י ש"לא רצה לברור האוכל מתוך העלין ולתת לפני כאו"א אלא שמן והם נוטלין ואוכלים" ובשטוח זה נפרש האוכל מאליו "דהיינו שלא רצה שיברור אוכל מפסולת ואפי' לאכול לאלתר. משא"כ לתוס' אין לפרש שמדייקים ממה שלא ביררם בשעה שהניח לפניהם דא"כ פשוט דלכ"ע שרינן אלא מדייקים ממה שלא ביררם קודם שהניח לפניהם. דהיינו שחולקים אם אפשר להסתפק שלרב ביבי אוכל מתוך פסולת לאלתר דלרש"י אפשר ולתוס' א"א אפי' להסתפק ויש לבאר שזהו שלשיטת רש"י דעיקר הפטור הוא כשבורר שלא כדרך הבוררין י"ל דאפי' אוכל מפסולת לאלתר, עדיין דומה קצת עכ"פ לדרך בוררים ושיהיה אסור מדרבנן עכ"פ אבל לדעת התוס' כיון דבענין דרך אכילה, כאן אף שהוא אוכל מתוך פסולת מ"מ כיון דהוא אוכל לעלתר ודאי זהו דרך אכילה.

ביאור בנוסחת הפסוק לי הכסף ולי הזהב בש"ס

הת' אהרן מנחם מענדל שי' קסטל

תלמיד בישיבה

מביא דברי והמנחת ש"י שבש"ס הובא הפסוק בשינוי ומביא דפוסים שלא שנו מהנוסח הנ"ל / ושקו"ט שכן הוא הנוסח הנכון ולכן צריך ביאור למה שונים הפסוק / ומבאר ע"פ דברי ספר ערבי הכינויים ומבאר שאפשר לדרוש שלא בלשון הפסוק ומביא ראיות לזה

א.

ידוע כתיב בחגי (פרק ב פסוק ח) "לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות".

והמנחת ש"י ז"ל כתב: "ראיתי מי שנסתפק בפסוק זה אם כתיב נאם או אמר כי בברייתא השנויים בששי מאבות בפרק קנין תורה קתני אמר והכי איתא בשילהי פרק עשרה [קידושין פב, ב] ובסנהדרין פ' חלק [קג, ב] ובילקוט [עה"פ ועוד כ"מ ראה בית אהרן והוספות] אך יש להתיר ספק זה ממה שראינו במסורה גדולה כ"ז [פעמים] נאם ה' צבאות וזה א' מהם והואיל שבאה להעיד על ככה ודאי דיפה כוונה ודקדקה בדבר אל נכון." ולהעיר שאין הפסוק מובא אם סופו בשום מקום אחר בש"ס.

ובהשקפה ראשונה אין דבריו מובנים שאין גירסא כזה (אמר) נמצא לפנינו במקומות הנ"ל אבל תדע שבדפוסים ישנים (כמו וויניציאה ופראנקפארט דמיין) נמצא גירסתו ובמסכת דרך ארץ זוטא (ולא רבה שכתוב בבית אהרן והוספות) פרק רביעי נמצא אמר אפילו בדפוסים שלנו (בחצאי עגול, ועם נאם בחצאי רבוע) ועוד יש ספרים המעתיקים אותו שנמצאים אצלנו (עין יעקב בדפוסים ישנים קצת, וכמו מעתיקי אבות: מחזור ויטרי בנוסח הברייתא, נחלת אבות (מהאברבנאל ירושלים תש"ל), מילי דאבות (בתוך ספר פירושי ראשונים למסכת אבות מכון תורה שלמה), פרקי משה (מכון תורה שלמה) בנוסח הברייתא וגם בפירושו ובספר מסכת אבות עם בבלי ירושלמי (הוצאת עם עולם) במובאות מהגמ' וכו').

ב.

ולענ"ד י"ל שהוא שינוי ששינוהו המדפיסים ש"ס ווילנא (האחים והאלמנה ראם) מדעת עצמם ושלא כהוגן כי לא הי' הגירסא כן מעולם כנ"ל וכידוע אין למחוק ספרים מסברא כי אולי יקום איש ויבאר אותו כגירסא הראשונה (כמו שאשתדל לעשות לקמן). ואולי סברתם הי' שאין אומרים כן אלא במחיקה ע"פ שכל אנושי אבל להגיהו להשוותו עם הפסוק, שהוא מקורו, יש למחוק הספרים. ולקמן אבאר למה אינו נראה לומר כן.

וא"ת שאולי הי' להם איזה כת"י והיגיהוהו עפ"ז, י"ל שאין בכך כלום, כי מה לי דעתם ומה לי דעת הסופר. ועוד אינו נראה לי כן ממשמעות המנחת ש"י ומהספרים המעתיקים הנ"ל ובפרט מהעין יעקב שידוע שהעין יעקב מדויק מאד (ראה הקדמת המחבר והקדמת המדפיסים (ווילנא)). ועוד אולי יש להוכיחו מהעין יעקב דפוס ווילנא תרפ"ז הוצאת ראם שראיתי שגירסתו אמר ואם הי' להם כת"י דגרסי נאם למה לא הגיהוהו בעין יעקב ג"כ (ונראה ממהקדמתם שהשווהו הגירסא עם גירסאות הש"ס שלהם מפני הריבוי ט"ס שנפלו בו לאחרי חיי המחבר) אבל אם נאמר שהשינוי הי' מדעת המגיהים הנה הש"ס שלהם נדפס מ' שנה לפני הדפסת העין יעקב שלהם (משנת תרמ"א עד תרמ"ו) ואולי מגי' אחר הי' להם (וי"ל כן אפילו אם לא היו השנים ביניהם כמובן) ואין דעותיהן שווין ואפילו אם המגי' הע"י שלהם הי' המגי' אותם מקומות בש"ס אולי חזר בשיטתו שלא להגיהו מדעתו.

ועפכ"ז דוחק מאד לומר שכל המקומות הנ"ל היו ט"ס וכן כל הספרים המעתיקים. ואין הכרח לומר שכוונת המנחת ש"י כן אלא ר"ל שמה שגרס הש"ס וכו', גרס, אבל למסקנא אין זה הנוסח הנכון בפסוק. ואם כן צריך להבין למה לו להש"ס לשנות נוסח הפסוק!?

ג.

ואולי יש לפרש ע"פ דברי ספר ערכי הכינויים בערך נאם (והוא בר סמכא לייסד ביאורים עליו, ראה תורת מנחם התוועדיות תשמ"ב ח"א ע' 109 אות ל') שהוא מביא דברי ספר החכמה (להרוקח) שנאם משמע "גזירה שאינה חוזרת לעולם". ועפ"ז נאם אינו שייך אלא בהמדובר על העתיד. וכן מצינו שבפש"מ הפסוק מדבר בלע"ל כדכתב הרד"ק (וכן שאר מפרשי התנ"ך וכן משמע מהמשך הפסוקים) "ביד מי שהוא שלי הוא וברשותי הוא לנטלו מזה ולתתו לזה ואני אתן בלב הגוים להביא אל הבית הזה כסף וזהב לרוב".

ואכ"מ להאריך בהבאת כל הסוגיות הנ"ל מש"ס ולפרשם אבל אם תעיין אותם תראה בנקל ומהר שאין כוונתם היעוד הנ"ל אלא כוונתם שעתה כל הכסף וכל הזהב שלו ויעשה בהם כל מה שירצה ואין לאדם בעלות גמור עליהם ואין לו בעלות כלל אלא ברשותו ית', וכל זה הי' ע"ד חידוש בדרך אגב מהפסוק. ולכן נקט הש"ס לשון "אמר" במקום נאם כי אין לשון נאם שייך כאן כ"כ.

וא"ת ממ"נ אם בכתבת נאם יש להגמ' לדרוש כמו שדורש הו"ל להניחו כמו שהוא, ואם לאו א"א לדרוש כן בין כך ובין כך כי הדרשה דורש הפסוק כדכתיב, ואינו ממציא פסוק חדש ח"ו כמובן. לכאורה אינו נכון לומר כן לפי שאפשר כאן לדרוש כן אפילו אם נקט נאם לפי שמה שה' ית' עתיד ליטול כל הכסף וכל הזהב לבנות ביתו מורה על בעלותו גם עכשיו (וכלשון הפסוק) אבל אם נקט נאם אין זה יהי' ברור כ"כ.

וא"ת מנ"ל שישנה פסוק לדרוש ממנו, הרי מצינו מקומות שדברי דרוש דורשים שלא כלשון הכתוב כמו הפסיקתא (רבתי פל"ב אות ז' מובא בהגה"ה בתוס' ר"ה יז,ב ד"ה שלש עשר המדות) "ד"א "ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני" (ישעי' מט,יד) מהו ה' וה' אמרה לו אפילו שתי מדות של רחמים שכתובים בך "ה' ה' אל רחום וחנון" (שמות לד,ו) עזבו אותי ושכחו אותי עזבני ה' וה' שכחני". ובהפסוק אינו כתוב אלא "ותאמר ציון עזבני הוי' ואד' שכחני". וכן יש ספור שדרש אדמו"ר האמצעי כן במאמר ד"ח בענין שני שמות הוי' (כמסופר בספר התולדות ע' 149 מובא מבית רבי חלק ב' ע' 4 הערה ב').

ובספר יד מלאכי כתיב (בכללי הגימל כלל קכ"ה) "גזירה שוה. עביד מתיבות אף שאין כתוב התיבה במקרא אלא אנו מוצאין שצריך להיות תיבה פלונית במקרא מכה דקדוק לשון המקרא ואח"כ דורש ממנו הגזירה שוה תוס' ערכין ח"י ב' ד"ה ופדוייו מכן חדש ומעלה כתבו חפשונו בכל המקרא ולא מצינו ושמא דורש הכי דמדכתוב מכן במ"ם ולא כתיב בן חדש בלא מ"ם הוי כאילו כתיב ומעלה בפירוש ואח"כ דורש ג"ש כ"כ מוהרש"א בהליכות אלי כלל קצ"ו ונ"ל המך [לא ידעתי תיבה זו, אוצ"ל הפך] דלפי גרסת רש"י דלא גריס ופדוייו אלא בן חדש ומעלה ליתיה להך כללא ומה גם שכבר כתב הר"ב ברכת הזבח שם דגירסא מוטעית היה לפני התוספות:

וכמובן אע"פ שכתבו האחרונים דגורסא מוטעית היתה לפני התוספות לפועל כן ס"ל לתוס'. וכתב הפנים מאירות על דעת התוס' כאן (שאלה ג' ד"ה וגם נפלאתי) "ובכל התורה ילפינן למד מלמד". ומה שכתב היד מלאכי דמשמע דרש"י לא ס"ל כן נראה דנעלם ממנו רש"י מפורש בב"ק ה,א ד"ה תחת נתינה כו' פירש שיש ג"ש תחת תחת לעדים זוממים (שישלמו ממיטב) כי "בעדים זוממין כתיב בהו נפש בנפש (דברים יט) וכמאן דכתיב תחת דמי". הנה כתב רש"י שגמרו ג"ש מתיבה שאינו כתוב בפסוק אלא משמע בו. והנה לפי גרסת התוס' (ועם כל המבואר עליו עד כאן) הגמ' כץב ממש בדומה לנדו"ד כי כתוב הגמ' מה שאינו כתוב בפסוק לדורשו בנקל יותר בלי צורך לבאר הדיוק שעליו מיסוד השינוי. ונמצא משנה דברי הפסוק לכתוב בלשון קצרה וצחה יותר.

יש עוד כמה וכמה דוגמאות, ראה ספר הכריתות (חלק ה' לשון למודים שער א' כללים ה,י,יח).

ביאור בסוגיית הטוה צמר שעל גבי הבהמה

השליח הת' מרדכי שוי' רובין

תלמיד בישיבה

מביא מדברי ר' יוחנן שהטוה חייב ג' ושואל על כללות בסוגיא / מביא דברי הגר"א בדעת הרמב"ם וב' ביאורים בסוגיין / מביא קושיית האחרונים על הגר"א ומוסיף עוד שאלות / מביא ביאור כ"ק רבינו בפש"מ ברש"י וכן בפשטות הגמ' ועפ"ז מיישב קושיית התורה תמימה ומבאר היטב סוגייתנו / ממשיך בהעדיפות דדעת רבינו ברמב"ם נגד הגר"א ועוד שאלות על הגר"א / מבאר דברי רבינו המחודשים בדעת רבינו חננאל והרא"ש בדא"פ / הדייק בלשונו בציונו להמצו"ד להרדב"ז וגם למגן אברהם בדעת הרמב"ם / מחלק בדא"פ בהשיטות שבהערה והשיטות בשוה"ג

א.

איתא במס' שבת (ע"ד, ב) "הגוזז את הצמר והמלכנו: אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הטוה צמר שעל גבי בהמה בשבת חייב שלש חטאות אחת משום גוזז ואחת משום מנפץ ואחת משום טוה רב כהנא אמר אין דרך גזיזה בכך ואין דרך מנפץ בכך ואין דרך טווי בכך ולא והתניא משמיה דרבי נחמיה שטוף בעזים וטוו בעזים אלמא טווייה על גבי בהמה שמה טווייה חכמה יתירה שאני" ע"כ.

ולעיל מיני' גרסינן "אמר רבא האי מאן דעבד חביתא חייב משום שבע חטאות תנורא חייב משום שמונה חטאות אמר אביי האי מאן דעבד חלתא חייב אחת עשרה חטאות ואי חייטייה לפומיה חייב שלש עשרה חטאות". ולאחר שדן בסוגיית גוזז הנ"ל ממשיך "תנו רבנן התולש את הכנף והקוטמו והמורטו חייב שלש חטאות (וא"ר) שמעון בן לקיש תולש חייב משום גוזז קוטם חייב משום מחתך ממרט חייב משום ממחק".

ולכו"ע נראה שמנפץ כאן הוא במשך פעולת הטווי' שהוא מנפץ את הצמר (או ביד או בכלי), דאחר הטווי' א"א לנפץ, ובנדוד"ד נכלל במעשה הטווי' שבמשך פעולת הטווי' מנפץ.

ולכא' צריך עיון טובא, דמהו החידוש כאן שחייב ג' בעשיית ג' מלאכות נפרדות – הרי פשיטא (אף שאפשר שחידושו של ר' יוחנן הוא שחייב אפי' באופן זה שלא כדרך, וס"ל נגד טענת ר' כהנא, הנה מ"מ למה נקט כולם בחדא מחטא תחת "הטוה", הול"ל לנקט כ"א בפנ"ע שלא כדרך דחייב – ומהו באמת שלא כדרך גבי גוזז, כדלקמן), ואף שגם רואים לעיל מיני' אצל חביתא שנקט הסך הכל של החיובים, הרי גם שם צ"ב במהו החי' שם, אבל עכ"פ יש לומר בפשטות נקט הסך הכל של החיובים,

כדי להקל שלא צריכים לחקר ולדרוש בכל הפרטים וחיובים של המלאכות, אמנם מובן עכ"פ שהוא בדרך דכלל ופרט. שרבא אמר שהעושה חבית חייב שמונה והולך ומונה כולם בפרטיות, שזוהו הסדר הלימוד מרב לתלמיד, ראשית הכלל ואח"כ הפרטים.

אמנם כאן לא נקט ר' יוחנן הכלל, הרי כתב "הטווה צמר" שבואדי אינו כלל של הג', וגם אינו (בודאי) כולל גוּזו (ומנפץ). ואפי' בהמשך הגמ' שאינו באופן של כלל ופרט אלא כל פרט בפנ"ע "התולש את הכנף והקוטמו והמורטו", דגם שם צ"ע במהו החי' שם שחייב ג' – הרי פשיטא, אבל מ"מ אינו נוקט "כלל" כמו כאן שבאמת אינו כולל הפרטים, הרי אף אם טווה בנדו"ד מי אמר שגוּזו, ואפי' אם גזו אח"כ אינו חלק ופרט כלל מהטווי'.

וגם צריך ביאור אמאי הגזיזה (והמנפץ) בנדו"ד הוא באופן שלא כדרך ושעל כן פטור!?

ב.

דברי הגר"א בדעת הרמב"ם וב' אופנים בפיי' הגמ'

ואולי י"ל הביאור בזה ובהקדים דעת רבינו ושיטת הגר"א בשיטת הרמב"ם:

הנה הגר"א (בחידושים וביאורים מלוקטים, ונדפס על אתר ברמב"ם פרנקל) ביאר הגמ' בב' אופנים, ובהקדים הדין של סוגיתנו ברמב"ם שבה דן הגר"א.

הרמב"ם כתב (הל' שבת פ"ט ה"ז), "הגוּזו צמר או שער בין מן הבהמה בין מן החיה בין מן החי בין מן המת אפילו מן השלח שלהן חייב. כמה שיעורו כדי לטוות ממנו חוט שארכו כרוחב הסיט כפול. וכמה רוחב הסיט כדי למתוח מן בוהן של יד עד האצבע הראשונה כשיפתח ביניהן בכל כחו והוא קרוב לשני שלישי זרת. התולש כנף מן העוף הרי זה תולדת גוּזו. הטווה את הצמר מן החי פטור שאין דרך גזיזה בכך ואין דרך נפוץ בכך ואין דרך טויה בכך" ע"כ.

והגר"א כתב "הגוּזו צמר וכו' בין מן החי בין וכו', אח"כ כתב הטוה צמר מן החי פטור שאין דרך גזיזה בכך וכו' ולכאורה כסותרין. אם לא שהפירוש דעת ר"י בגמ' הטוה צמר חייב משום גוּזו היינו ר"ל שהטויה יהיה כמו גוּזו מחמת שלא יגדל עוד. או אולי הפי' שאף שגוּזו אח"כ מחמת שטוה קודם אין דרך גזיזה בכך לדעת רב כהנא, שכן פסק הרמב"ם".

הנה נוסף להקושי בפירושו של הגר"א באופן הב' שכבר העירו עליו האחרונים (במנחת אריאל ועוד) שצע"ג שהרמב"ם פסק בריש ההלכה ההיא שהגוּזו מן המת

חייב, מוכח שהגדר דגוזה אינו משום פסיק החיות אלא משום עצם תלישת הצמר מע"ג גוף הבהמה.

וזהו החי' של הגר"א בעצמו, לומר שגדר דגזיזה הוא משום פסיקת החיות שגזיזה אינו בעצם הפעולה דתלישת והפרדת הצמר מן הבהמה, אלא בתוכנו – משום פסיקת החיות, ולא רואים בשום מקום שאומרים זה במלאכת גוזה כ"א בזורע (ומבשל). ואף שיש שנדחקו לומר שאף במת אפשר שהשיער עדיין צומחת (כמבואר בדא"ח), הנה דוחק גדול הוא. ומלבד זה, הרי במת שעבר הרבה זמן בוואדי אינו צומח, ואף שם הגוזה חייב כסתימת הרמב"ם.

וגם צריך ביאור לאופן הב' של הגר"א, אמאי הגזיזה בנדו"ד מצ"ע הוא באופן שלא כדרך, הרי החיסרון כאן הוא רק מצד שאינו צמר רגילה כ"א חוט טווי, הרי הגזיזה היא באופן הרגיל – וחידוש הוא לומר שזה שלא כדרך!?

ג.

דברי כ"ק אדמו"ר בפש"מ וביאור פשטות הפי' בגמ'

והנה בלקו"ש חט"ז (ע' 449 ואילך) מבאר כ"ק אדמו"ר פרש"י (ויקהל לה, כו) עה"פ "וכל הנשים אשר נשא לבו אותנה בחכמה טווי את העזים", ומפרש רש"י "שמעל גבי העזים טוויין אותן". ובהמשך שם (אות ד') בהערה 28 דן רבינו האם הביאו החוטין עדיין מחוברים לבהמה למלאכת המשכן, או האם רק הטו' היתה על הבהמה אבל למלאכת המשכן הביאו רק החוטין הטויים שכבר נפרד מהבהמה, וגם מבאר פשטות כוונת הגמ'.

וז"ל: "תלוי לכאורה בב' הפי' שב"טווי את העזים" (ובכלל בגדר טווי' ע"ג בהמה):

(א) בשעת הטווי' ושזירת הנוצה (או שערות) נתלשו מאליהם (עץ הדעת טוב – להרח"ו – פרשתינו (קטו, ב)), כפשטות לשון הגמ' (שבת עד, ב) "הטווי צמר שעל גבי בהמה בשבת חייב שלש חטאות אחת משום גוזה ואחת משום מנפץ ואחת משום טווי רב כהנא אמר אין דרך גזיזה בכך ואין דרך מנפץ בכך ואין דרך טווי בכך" (כל הג' מלאכות בב"א). וכדמוכח גם בר"ח ורא"ש שבת שם.

(ב) גם לאחרי הטווי' נשארו (טוויים) ע"ג העזים, והגזיזה הוה רק אח"כ כמשמע מהמפרשים (תפארת יונתן לר"י אייבשיץ – כאן ועוד) ... וכן הוא בגר"א (בחידושים וביאורים מלוקטים לרמב"ם הל' שבת פ"ט ה"ז), עכלה"ק.

ולפי"ז ג"כ מיושב קושיות התורה תמימה עה"פ וזהו תוכן דבריו, וצ"ע שלא אמרו שפטור מחמת זה שאין גמר מלאכה בטו"ל כזו, אחרי שחסר עוד קציצה וגזיזה. דלרבינו הפשטות בגמ' שיש גמר מלאכה בטו"ל זו.

ד.

דברי כ"ק אדמו"ר בדעת הרמב"ם שלא כהגר"א

והנה כ"ק רבינו בתוך אופן הא' הנ"ל מציין בשוה"ג "וכן מוכח ברמב"ם הל' שבת פ"ט ה"ז (ובפרט במשנה וכותב הטוה את הצמר מן החי)", והגר"א מובא באופן הב' וגם בשוה"ג שם כתב רבינו "כגר"א מפרש כן ברמב"ם שם. אבל לכאו' לא משמע כן ברמב"ם, כנ"ל בשוה"ג א'."

והיינו שרבינו לומד בדעת הרמב"ם בפשטות כמו הגמ' שהחידוש של ר' יוחנן הוא שהיכא דרק טוה מן החי - במעשה א' נעשה כל הג' מלאכות בב"א ע"י שנתלש מאליהם וחייב ג', ור' כהנא סב"ל דאין דרך המלאכה בכך, ונקט הרמב"ם ראשית דפטור משום גוזז דבהל' גוזז קאי דתחילת ההלכה "הגוזז", ואח"כ ממשיך וגם פטור על השאר.

ומוכח שהרמב"ם ס"ל כן שמעתיק הדין של הגמ' שנקט "הטוה את הצמר מן החי", שזהו דברי ר' יוחנן. היינו משום שהדין בפשטות הגמ' משמע שנתלשו מאליהם, דאל"כ אמאי העושה מעשה א' של הטוה צמר מעל הבהמה חייב ג' וכו', והרמב"ם שמעתיק הדין מן הגמ' ס"ל ג"כ שנתלשו מאליהם ולפי"ז ג"כ אתי שפיר שנקט ר' יוחנן לשון הטוה שבאמת נדו"ד הלשון הטוה הוא לשון כללי והכי טוב לנקוט דהמעשה שעשה היתה רק טו"ל, אלא שע"ז ממילא נעשה ג' מלאכות.

ה. העדיפות של דרך של כ"ק רבינו בהרמב"ם מהגר"א

וגם יש להעיר על אופן הא' שכתב הגר"א לבאר הרמב"ם "שהפירוש דעת ר' יוחנן בגמ' הטוה את הצמר חייב משום גוזז היינו ר"ל דהטויה וה"ה כמו גוזז מחמת שלא יגדל עוד".

דהנה בהמשך השיחה הנ"ל משמע מדברי רבינו שחולק על מציאות הדברים שכתב הגר"א באופן הא', וז"ל (אות ז'): "ע"פ הנ"ל ווערט אויך פארשטאנדיק פארוואס מען האט געמאכט די יריעות פריער ווי די קרשים, כאטש אז דער "מנהג העולם" איז צו מאכן די ווענט פריער....און עס געבראכט צו די עושי המלאכה (היריעות) ווי זיי זענען על גבי העזים, האט מען ניט געקענט אפלייגן די גזיזה (או

מאכן יריעות) ביו מ'ועט מאכן די אדנים און קרשים- ווייל אינצווישן וועלן די שערות וואקסען יעדערע פאר זיך אן טוי' צוזאמען".

עולה מדבריו שאפי' לאחר הטווי' עדיין צומחות השערות הרי וודאי יש להם עדיין חיות לצמוח, ואין ע"י הטווי' ענין פסיקת חיות לגמרי (עכ"פ), ובהדיא שלא כהגר"א באופן הא'. והעיקר הוא, שתחילת דברי הגר"א בכלל הוא רק מפני סתירה ברמב"ם, דתחילה כתב הרמב"ם "הגוזז צמר וכו' בין מן החי בין וכו', אח"ז כתב הטוה צמר מן החי פטור שאין דרך גזיזה בכך וכו' ולכאורה כסותרין" וע"ז אזיל הגר"א ומבאר שני האופנים.

ולפי דרכו של רבינו בפשטות הגמ' שאלתו מעיקרא ליתא, דודאי אינם סותרין, דבתחילה נקט הרמב"ם גזיזה רגילה חייב עליו ואח"כ מפרש הדין של ר' יוחנן שהיכא שנתלשו מאליהם "הטוה את הצמר וחייב משום ג", ופסק כרב כהנא שאין זו דרך גזיזה וכו', ולכן פטור. ואין קושי או אפי' סתירה בהשקפה ראשונה בדבריו כלל. אמנם להגר"א ששאל כסותרים מוכח שלא למד שנתלשו מאליהם, אלא היתה גזיזה רגילה אחר הטווי' ולכן כסותרין, והוצרך לפרש בב' אופנים ולחדש ב' חידושים שלא מצינו בגדר מלאכת גוזז.

.1

ביאור בדעת כ"ק אדמו"ר בשיטת רבינו חננאל והרא"ש

ומעתה גם ועולה שלמד רבנו בשיטת רבינו חננאל והרא"ש שהוא כאופן הא' "שבשעת הטווי' ושזירת הנוצה נתלשו מעליהם...בפשטות הלשון הגמ'...וכדמוכח גם בר"ח ורא"ש שבת שם".

ולכאורה צריך ביאור דמפשטות לשון הרא"ש בהשקפה ראשונה משמע אחרת וז"ל: ואע"ג דתולש צמר ביד קאמר רב כהנא דאין דרך גזיזה בכך".

וכן ראיתי מבארים (ס' מנחת אריאל ועוד) בשיטת הרא"ש שכתבו, "שמבואר להדיא דהטוה צמר ע"ג בהמה שמחייב משום גוזז, הכוונה דאחר הטווי' תלש את הצמר ולא גזז, ולכן פטור, דבהמה אין דרך גזיזה ע"י תלישה.

ומדברי רבינו משמע שלא היה תלישה אח"כ, אלא נתלשו מאליהם, ולכן אפשר לפי אופן זה י"ל שלא הביאו את הבהמה עצמה, אבל לפי פשטות דברי הרא"ש התלישה היא רק אח"כ וזהו שלא כדרכו של רב כהנא "ואע"ג דבתולש צמר ביד". ולפי רבינו הול"ל הסיבה שלא כדרכו של רב כהנא הוא משום שלא תלש מאומה אלא שנתלש מאליהם. ואפשר דסב"ל להרא"ש ורבנו חננאל כאופן הב' שנתלש אח"כ ביד

אבל לא נתלשו מאליהם ואפשר שהביאו הבהמות עצמם למלאכת המשכן, ולכאורה מאין למד רבינו בהר"ח והרא"ש כאופן הא' – עד "כדמוכח"!!

ז.

אמנם לפי יסוד זה בדרכו של כ"ק אדמו"ר אולי יש לבאר הנ"ל, שס"ל לרבינו דמש מוכח מפשטות הגמ' למימר שנתלשו מאליהם כנ"ל בארוכה, לכן ס"ל שגם לרבינו חננאל והרא"ש (אף שהוא פסקי הלכות) שהם על הש"ס ומעתיקים הדין מהגמ' שג"כ לדעתם היתה נתלשו מאליהם, אע"ג דלא כתבו כן בהדיא. וזה שכתב הרא"ש "דתולש צמר ביד קאמר רב כהנא", היינו שנתלשו מאליהם. ובאמת מובן שאף אם נתלשו מאליהם, הרי היתה ע"י הטווי' ביד, ולכן שפיר י"ל "תולש צמר ביד", דהתלישה היתה ע"י הטווי' ביד, וכן י"ל ברבינו חננאל.

ואין לומר שכאן כותב רבינו "וכדמוכח בר"ח ורא"ש", הוא משום מ"ש רבינו בסוף ההערה, "ולכאורה תלוי בב' הגי' ברש"י כאן: להגירסא לפנינו "שמעל גבי העזים" משמע שנתלשו ע"י הטווי' [ועד"ז הוא לכמה גי' בש"ס שם. וכ"ה בר"ח ורא"ש שם] משא"כ להגירסא "שעל גבי העזים".

דהתם כתב "ולכאו' תלוי בב' הגירסאות", היינו שמהגירסא עצמה אינו מוכח שיטתם דא"כ אמאי אומרים "ולכאו' תלוי", דרבינו עצמו למד בפשטות הגמ' עצמה שנתלשו מאליהם, אף שהגירסא אצלנו וברוב הדפוסים (אע"ג שיש גורסים בש"ס "שמעל", כנ"ל בהערה) הוא "שעל גבי בהמה".

ח.

ביאור דעת כ"ק אדמו"ר בשיטת המצו"ד להרדב"ז

ועפ"ז מובן ג"כ שבציון אח"כ שדייק רבינו לכתוב "וכן משמע במצו"ד (להרדב"ז) מצוה ת"ב". כיון דאינו על הגמ' דידן לכן א"א לומר "מוכח", אלא רק "משמע".

והמשמעות בדבריו הם: "וכל הנשים...טוּו את העזים", משמע שמעל שהעזים ממש היו טוּוין אותו, ובאמת צריך ביאור בדעת המצודת דוד, דהביא הנ"ל בהמשך לשיטתי' דתולש בעזים שדרכם בכך שעושים מצמרם כלי מלת כאשר הוא מפורסם, הוי דרכו בכך וחייבים", וע"ז ממשיך "ויש להביא לי ראי' מדכתוב וכל הנשים וכו", והנה ראייתו אינו מובן כ"כ, דמאי ההכרח שתלשו כדי לטוות על העזים ממש, הרי יש מפרשים באופן כזה בלי הכרח זה, והעיקר, הרי מהו הראי' שנתלשו מאליהם מדבריו, הרי משמע מדבריו טפי שתלש קצת בלי להפרד מעל הבהמה לגמרי רק כדי

שיצא משהו שיכול לטוות, א"כ אפשר שתלש בתחילה קצת, ולא נתלשו מאליהם? ועדיין צ"ע.

ט.

ואולי יש להוסיף שאפשר שרק הובאו אלו שמפרשים הפי' בשב"טו את העזים" כמ"ש בהדיא בתחילת ההערה שם. ואף ר"ח והרא"ש שלא מפרשים בפסוק מ"מ כיון שקאי על הגמ' שבגמ' עוסקת בפי' הפסוקים הובאו ומוכרח בפשטות הגמ' עצמה שר"י מחייב ג' עבור הטווה בלבד, והטעם אף שברמב"ם שמוכח כן לא הובא בגוף ההערה אלא בשוה"ג, הנה הרמב"ם שהוא ספר הלכה אף שמקורו מהגמ' אין לומר שהוא קאי בפי' הפסוק דאין זה ענינו כלל. וכן הגר"א שג"כ בהערה עצמה אף שקאי ברמב"ם, מפני שמבאר הוא את דברי פשטות הגמ' בב' אופנים – וזהו כמו הר"ח והרא"ש.

י.

ביאור ציון כ"ק אדמו"ר למגן אברהם בדעת הרמב"ם

ויש להוסיף שרבינו מוסיף אחר כתבו שמוכח ברמב"ם בשוה"ג, "ובמג"א סי' שמ סק"ג (וראה יד אפרים שם)". ונראה שר"ל שהובא להלכה ג"כ במגן אברהם, ומדגיש לראות הגהת היד אפרים, כיון שרוצה להדגיש בסיבה שלמד הרמב"ם כן הוא מהגמ' כנ"ל בארוכה, שבמגן אברהם כך כתב "דאין גזיזה בכך" מהרמב"ם, וביד אפרים רק מגיחה שצ"ל שאר לשון הרמב"ם "ואין דרך ניפוץ בכך ואין דרך טוי' בכך". היינו שמדגיש הרבי שיטתו בכלל בפשטות הגמ' שקאי במעשה א' ופטור לא רק על ענין א' אלא על ג', ומוכח שהוא נתלשו מאליהם, וכן לומד בהרמב"ם ולאפוקי מהגר"א כמשנ"ת.

ואולי הטעם שכתב הרמב"ם "הטווה מן החי" ששאלו המפרשים היאך סב"ל כירושלמי דמן המתה דרכה בכך וחייב, ולא מצינו חילוק זה ברמב"ם להדיא נפק"מ בין חי' ומתה, אבל לדברינו שקאי שנתלשו מאליהם וטווה על גבי בהמה שלר' יוחנן חייב ג' קאי בחי, דכל הכוונה לטוות על גבי בהמה הוא רק בחי שיש לו חיות ולכן הטוי' הוא באופן מעולה יותר בגשמיות שיש להם לחלוחית ומעלה דטווי' היא כמבואר בשיחה.

חסידות

ביאור ב"דע מה למעלה ממך" ע"פ תורת החסידות

השליח הת' מרדכי שי' רובין

שליח בישיבה

מקדים כללות הנקודה של תורת החסידות להאיר את תורת הנגלה / מביא פירוש רש"י ורבינו יונה ב"דע מה וכו'" (אבות פ"ב מ"א) / מקדים דברי רבינו שמחלק בין דברי הבעש"ט והה"מ ואדה"ז בביאור הפנימי במשנה זו / מביא התורות מכתר שם טוב ואור התורה והיום יום ומבאר בטוב טעם על השנייים והחילוקים ביניהם מיוסד ע"פ עבודת כ"א / מבאר המשך המשנה ע"פ חסידות בדא"פ שבה מרומו ג' האופנים של הבעש"ט הה"מ ואדה"ז ומוסיף עוד דיוקים במשנה

א.

הקדמה

ידוע ומפורסם לכל שתורת הנסתר והחסידות היא הנשמה והפנימיות של תורת הנגלה, וע"י תורת הנסתר מקבלת הנגלה מבט חדש ואור וחיות אחרת לגמרי, והיא ג"כ מעוררת את האדם לעבודת ה' בבחי' נעלית יותר – שלמעלה באין ערוך מעבודתו לפני"ז, כמבואר בכ"מ בתורת רבותינו נשיאנו ובפרט בשיחות קודש של כ"ק אדמו"ר.

ולקמן בעזהי"ת נבאר רק לדוגמא ואת א' בלבד את דברי חז"ל באבות ד"דע מה למעלה ממך עין רואה, ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבין", הפי' ע"פ נגלה, ואח"כ נראה בחוש האור וחיות חדש שמכניסה חסידות לדברי חז"ל, ואיך שזה מביא חיזוק והתעוררות בעבודת השי"ת באופן אחר לגמרי בקיום התומ"צ. וזה ע"ד הביאור של רבינו הידוע בפרד"ס של 'מודה אני' בקונטרס 'ענינה של תורת החסידות', עיי"ש בארוכה.

ב.

ביאור המשנה ע"פ נגלה, רבינו יונה ומחזור ויטרי

והנה במסכת אבות (פ"ב, א) תנן "רבי אומר, איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם-- כל שהיא תפארת לעושיה, ותפארת לו מן האדם. והוי זהיר במצוה קלה

כמצוה חמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות; והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה. והסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מה למעלה ממך עין רואה, ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבין".

וברש"י כתב בד"ה מה למעלה ממך - "שהיא רואה ושומעת וכותב בספר".

ורבינו יונה הקשה על פרש"י "והוא תימה למה מנאם לג' דברים ושלתם דבר א' הוא שאין זה אומר אלא שהשם יודע הכל ועתיד לשלם לו כפועלו ומה חשבון הוא זה הכל ענין א'", וראה שם שמבאר באו"א מרש"י.

אבל רבינו יונה ביאר באותו סגנון שמשמעות המשנה היא על דרך המוסר "שאין מעשה נסתר מלפניו ולא נעלם ממנו .. לשלם עושיהם כפעלם וכמעשה ידיהם באחרית הימים". ועד"ז הוא במחזור ויטרי, שא"א להסתיר מהקב"ה ועי"ז ירחיק מן העבירה.

ג.

אמנם תורת החסידות מאירה משנה זו ומדגישה אדרבה החשיבות והיוקר של כאו"א מישראל ועבודתו וגודל הכח בפעולתו למעלה למרות משמעותו ע"פ נגלה שמדגישה פחיתות ושפלות של בנ"י - וע"י המוסר איננו מעורר חיות וכו' בעבודתו כ"א מונעים ממנו מלעבור בפוע"מ - קבעמ"ש. ובהקדים דברי רבינו במאמר ד"ה אתה הראת (תו"מ סה"מ מלוקט ח"ג ע' שמב):

"והנה ידוע ביאור מורנו הבעל שם טוב (בעל ההילולא דחג השבועות), דכל ענין שבעולם הוא הוראה בעבודת האדם לקונו. וכ"ש וק"ו כל ענין שבתורה, כמ"ש ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקינו גו', דמפסוק זה מוכח, שכל התורה כולה (כל החוקים האלה) ענינה הוא הוראה בעבודת ה', ליראה את ה"א גו', עד לקיום המצוות בפשטות. ומזה מובן, דגם ענין זה שבתורה, זה שעל כל דיבור ודיבור פרחא נשמתן והחזירה להן בטל כו', הוא הוראה בעבודת האדם לקונו. ועוד זאת, דהנה מבאר מורנו הבעש"ט בכתר שם טוב במאמר רז"ל דע מה למעלה ממך, ר"ל ממך תדע, איזה מדה שנתעורר בך כך הוא למעלה [ובמ"א הובא ע"ד זה בשם הרב המגיד, ובמקום שלישי הובא בשם רבינו הזקן, ויש שינויי לשונות ביניהם, ואכ"מ]."

ע"כ.

וביאור הדברים בפשטות, ביאר רבינו בעצמו כ"פ וז"ל (התוועדות תשמ"ח ח"א ע' 286 ועוד): "תורה שהובאה בכ"מ בשם רבינו הזקן ("היום יום י"ג אייר). וי"ל הביאור בזה - שלאחרי שרבינו הזקן קיבל תורה זו מרבו המגיד, למדה כו' באופן שנעשית "תורתו", "נקראת על שמו", ועד שנעשה (לא רק בבחינת מקבל, אלא גם)

בבחינת משפיע (ללמד ולהורות תורה זו לרבים). וכן כתב רבינו במק"א שהוא מהבעש"ט לרב המגיד. וזהו ביאור איך שענין זה הוא בשם הבעש"ט, הרב המגיד, ובמקום שלישי הובא בשם רבינו הזקן.

אמנם מהמשך דברי רבינו "יש שינויי לשונות ביניהם, ואכ"מ" משמע שאף שהעצם הנקודה של התורה נאמרה ע"י כולם, הנה מ"מ "יש שינויי לשונות ביניהם" יש לכל א' אופנים אחרים לבארו. וכיון שמסיים רבינו "ואכ"מ" הנה מוטלת עלינו - חסידיו - הזכות הנפלאה והאחריות להשתדל וליגיע להבין (בדא"פ עכ"פ) דיוק ועומק דבריו הק'. ולכן נביא התורות ממקוריהם ונבאר בעזה"ת החילוקים והשינויים ביניהם.

ד.

ביאור המשנה ע"פ תורת החסידות, מהבעש"ט

והנה בכתר שם טוב (סי' קמה) וז"ל: <מהבעש"ט> [ששמעתי ממורי] שרוב ענותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת הש"י, שמצד שפלותו אינו מאמין כי האדם גורם ע"י תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות, וגם המלאכים ניזונים ע"י תורתו ותפלתו. שאלו היה מאמין זה כמה היה עובד ה' בשמחה וביראה מרוב כל, והיה נזהר בכל אות ותנועה ומלה לאומרה כדקא יאות. וגם לתת לב אל מה שאמר שלמה ע"ה אם תשכבון בין שפתים, שהקב"ה שומר ושוקד על שפתי האדם לנושקה כשהוא אומרה בתורה ותפלה בדחילו ורחימו. ואם ישים אליו לבו, בוודאי מי <הוא> זה האיש אשר לא יאחזנו רתת וזיע שהמלך גדול ונורא שומר ושוקד על שפתים של אדם נבזה חדל אישים [וכיו"ב].

והוא מעין [מה] שארז"ל ענותנותו של ר' זכרי' גרם חורבן כו'. כך האדם ראוי לשום לב ולומר כי הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, וכל תנועותיו ועסקיו ודבורו [והלוכו] עושה רושם למעלה [למעלה], בוודאי יזהר בכל דרכיו ועסקיו שיהיה לשם שמים, משא"כ כשחושב האדם מה אני ספון לפגום או לתקן למעלה ולמטה שיהיה נרשם [כל] עסקי למעלה, ובזה הולך בשרירות לבו ויאמר אך שלום יהיה לי. ובאמת זה אינו, כי האדם ע"י מעשיו הטובים הוא דבוק בו ית' ממש, וכמ"ש והלכת בדרכיו, וע"י שהוא רחום למטה נתעורר מדה זו של רחום למעלה בכל העולמות, וכמ"ש דע מה למעלה ממך, ר"ל ממך תדע איזה מדה שנתעורר בך שכך הוא למעלה. וז"ש ונתן לך רחמים ורחמך. עכלה"ק.

ולכאורה זה מתאים לאופן הנהגתו וכו' של הבעש"ט, שבשעתו באה חסידות בעיקר לעורר אנשים פשוטים ממצב של התעלפות ברוחניות אחרי כל השמדות וגודל החילוק בין ת"ח לאנשים פשוטים וכו', ולהרימם משפל המצב לקיים תומ"צ מתוך שמחה. וכאן רואים שזהו בדיוק אל מי הבעש"ט מדבר, "שרוב ענותנותו של האדם

גורם שנתרחק מעבודת הש"י, שמצד שפלותו אינו מאמין כי האדם גורם ע"י תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות... שאלו היה מאמין זה כמה היה עובד ה' בשמחה וביראה מרוב כל, והיה נזהר בכל אות ותנועה ומלה לאומרה כדקא יאות וכו', ראה לעיל באריכות.

וגם אצלו היה הדגשה מיוחדת במעלת בעבודת האנשים פשוטים בדווקא, אפי' למעלה מהת"ח הגדולים – "אין אנשים פשוטים ווערט נתגלה פשיטות העצמות". אף שבודאי בהיותו נשיא הדור היה שייך אל כל הדור, הנה מ"מ עיקר עסקו היה עם אנשים פשוטים וכמפורסם מכל הסיפורים וכל נסיעותיו וכו' לגלות את העצם הנשמה של איש פשוט או לעוררו לעבוד את ה' בשמחה. (בדוגמת אאע"ה שנסע כל חייו לפרסם אלוקות וכו' וכידוע הקשר של הבעש"ט לאאע"ה בשיחות קודש דלילי חגה"ס בקשר ה'אושפיזין').

וכן רואים בנדו"ד שאף שעצם הנקודה של הביאור הפנימי ב"דע מה למעלה וכו'" היא שוה אצל כל הנשיאים, הנה מ"מ באופן התפשטותו יהי' אצל כ"א כעיקר שליחותו.

ה.

ביאור הפנימי מהרב המגיד

באור התורה להרב המגיד (סי' ש) וז"ל: "שרפים עומדים ממעל לו, פי' הם העובדים את הש"י בהתלהבות. ממה הם עומדים במדריגה הזאת, מכח שהם חושבים תמיד ממעל. הכל מה שנעשה ממעל לו, ר"ל כמו שמתנהג בו כך מתנהג למעלה, על דרך דע מה למעלה ממך. אם נתעורר הצדיק באהבה, נתעורר כביכול הקב"ה באהבה, ואם ביראה וכו'.

וזהו אפתח בכינור חידתי. שהקב"ה שמים ושמי השמים לא יכלכלוהו, וצמצם שכינתו בתוך האדם. ואמרו חכמי המחקר שכשעושים כינור קטן במשקל שוה עם הגדול, כשמנגנים בקטן נשמע (קולו בגדול) [קול הגדול]. והש"י ברא את האדם בצלמו, והוי ככנור קטן, ומעורר בכל מעשיו את השכינה. ולפיכך צריך שיעשה הכל לשם שמים כדי שלא לעורר אותה לבטלה ח"ו.

ובסימן ש"מ כתב בנוסח אחר, "שרפים עומדים ממעל לו. פירוש [שרפים עומדים] הם הצדיקים שבוער בלבם אהבת הבורא יתברך, הוא מחמת שממעל לו, על דרך דע מה למעלה – ממך תדע. כי האדם הוא חלק אלוה ממעל, וכשהוא מדבק מחשבתו למעלה יכול לידע מה שנעשה למעלה, כי כל הדברים הנעשים למעלה עוברים במחשבתו, כמ"ש רשב"י ע"ה אנה סימנא בעלמא. פירוש כל המדות

שמתעוררים למעלה הם מתעוררים למטה בצדיק. וזהו פירוש שרפים עומדים ממעל לו". עכלה"ק.

ונראה שזה ג"כ מתאים לאופן עבודתו וכו' של הרב המגיד, שאצלו עיקר התעסקותו ושלחותו בגלוי עכ"פ היה להרים ולהעלות העבודה של הת"ח והצדיקים - תלמידי המגיד - למדרגות נעלות ביותר, אהוי"ר אמיתיים וכו'. וחזינן הכא שזהו בדיוק אל מי המגיד דורש, "הכל מה שנעשה ממעל לו, ר"ל כמו שמתנהג בו כך מתנהג למעלה, על דרך דע מה למעלה ממך. אם נתעורר הצדיק באהבה, נתעורר כביכול הקב"ה באהבה, ואם ביראה וכו'... פירוש [שרפים עומדים] הם הצדיקים שבוער בלבם אהבת הבורא יתברך, הוא מחמת שממעל לו, על דרך דע מה למעלה - ממך תדע, ראה לעיל באריכות.

וגם הוא לא נסע ממקומו ועל כן נק' 'המגיד ממעזריטש', אלא השקיע בתלמידיו כל כוחותיו. אף שבודאי בהיותו נשיא הדור היה שייך אל כל הדור, הנה מ"מ עיקר עסקו היה עם צדיקים ות"ח. (בדוגמת יצחק אבינו היה עולה תמימה ולא יצא לחו"ל וכידוע הקשר של המגיד ממעזריטש ליצחק בשיחות קודש דלילי חגה"ס בקשר ה'אושפיזין').

הרי חזינן בנדו"ד שאף שעצם הנקודה של הביאור הפנימי ב"דע מה למעלה וכו'" היא שזה אצל כל הנשיאים, הנה מ"מ באופן התפשטותו יהי' אצל כ"א כעיקר שליחותו.

1.

ביאור הפנימי מרבינו הזקן

ובלוח 'היום יום' לי"ג אייר כתב רבינו רבינו הזקן - באותם השנים שהי' אומר מאמרים קצרים - אמר: דע מה למעלה ממך, דע כי כל מה שיש למעלה בפרצופים וספירות העליונות, הכל הוא ממך, שתלוי בעבודת האדם. "עכלה"ק. (ומקור לזה הוא מכתב של כ"ק מוהרי"צ, אג"ק שלו ח"ג ע' שג).

ועד"ז מובא בסה"ש תש"ד (ע' 23) ובכמה שינויים, ומהם הנוגעים לענינו "היינו אז די גאנצע מציאות פון די ספירות ווערט נתהווה נאר דורך אתערותא דלתתא פון עבודת הנבראים", עיי"ש.

ונראה שזה ג"כ מתאים לאופן עבודתו וכו' של אדה"ז, שע"י חסידות חב"ד - ה"עצם", התעסקותו ושלחותו היה עם כל א' "עומק רום כעומק תחת". וכן חזינן בספר התניא שלו, שמדבר הן לאיש פשוט ואפי' לרשע - עצות להלחם עם היצר, והן לצדיק - ההתבוננות לעורר באהוי"ר וכו', ולמותר להאריך. והכא ג"כ רואים שזהו

בדיוק אל מי אדה"ז מדבר, דע מה למעלה ממך, "דע כי כל מה שיש למעלה בפרצופים וספירות העליונות, הכל הוא ממך, שתלוי בעבודת האדם". היינו כל אדם יהי' מי שיהי', הן צדיק והן רשע.

וגם מחדש אדמו"ר הזקן, שלא זו בלבד שעבודתו למטה גורם "שפע אל כל העולמות, וגם המלאכים ניוזנין ע"י תורתו ותפלתו" – הבעש"ט, וגם לא רק "אם נתעורר הצדיק באהבה, נתעורר כביכול הקב"ה באהבה, ואם ביראה וכו'" – המגיד, אלא "דע, כי כל מה שיש למעלה בפרצופים וספירות העליונות, הכל הוא ממך, שתלוי בעבודת האדם", היינו עצם התהוותם של כל השתלשלות תלוי בעבודתו – כלשון מסה"ש תש"ד "היינו אז די גאנצע מציאות פון די ספירות ווערט נתהווה נאר דורך אתערותא דלתתא פון עבודת הנבראים".

[וחידוש נפלאה זו מודגש בריבוי מקומות בתורת כ"ק רבינו – הדור שביעי לראשון בחב"ד. ורק לדוגמא אחת שבו טמון נקודה זו וגם לקצת הסבר בדבר זה, הנה במאמר ד"ה מים רבים תשל"ח כתב רבינו:

"ה) והגם ששרש הנשמות הוא בעצמותו ית' שלמעלה מכל הגילויים, וכדמוכח (גם) ממה שארז"ל במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, שענין ההמלכה הוא גם על גילויים הכי נעלים (מכיון שהם ברצון ולא בהכרח ח"ו), הרי מובן שהנשמות שבהן נמלך הן למעלה מכל הגילויים, מ"מ שייך לומר שע"י התשובה (בירידתן למטה) נעשית בהן עלי' גם לגבי הדרגא שהי' בשרשן. ויובן זה ע"פ מ"ש הרב המגיד בפירוש מרז"ל ישראל עלו במחשבה, שהוא כמשל אדם שיש לו בן, דגם כשהבן עבר מכנגד פניו והלך מאתו, עכ"ו נחקה הצורה של הבן במחשבה של האב. אלא שבבני אדם שייך זה דוקא במי שיש לו בן כו'. אבל אצל השי"ת שייך זה לומר אף קודם שנבראו ישראל הי' נחקה צורתם במחשבה,

כמ"ש רז"ל ישראל עלו במחשבה, כי אצלו ית' העבר והעתיד אחד. ומובן מזה, דזה מה שהנשמות מושרשות בעצמותו ית' ובהם נמלך כו' – הו"ע הנשמות כמו שהן בבחי' נברא (וכמו שהן יורדות למטה), ורק ש(גם) צורה זו היא חקוקה במחשבתו ית', לפי שאצלו ית' העבר והעתיד אחד. וכידוע בפירוש במי נמלך כו', שזהו מה שעלה לפניו ית' התענוג שיתענג כבי' בעבודת הנשמות למטה. ועפ"ז יובן ענין העלי' שנעשה בהנשמות ע"י ירידתן למטה, הגם שגם לפני ירידתן הן מושרשות בעצמותו ית', כי זה מה שהן מושרשות בעצמותו ית' (ובהם נמלך כו') הוא מצד ידיעתו ית' שתהי' אח"כ ירידתן למטה כו' וישלימו הכוונה. והגם שגם בתחלה יודעים בודאות גמורה שישלימו הכוונה, הרי זהו בכח, ותכלית העילוי (והכוונה) הוא הפועל. [וזהו גם דיוק הלשון במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, שבהיותן בבחינת ההמלכה [שאז

העילוי שלהן הוא בכח, שיודעים שישלימו הכוונה] הן בבחינת צדיקים, ולאחרי ירידתן למטה [שאז הם משלימים את הכוונה בפועל] נעשים בבחי' בעלי תשובה]. "ע"כ.

וכן רואים בנדו"ד, שאף שעצם הנקודה של הביאור הפנימי ב"דע מה למעלה וכו'" היא שוה אצל כל הנשיאים, הנה מ"מ באופן התפשטותו יהי' אצל כ"א כעיקר ענינו.

ז.

ביאור בהמשך המשנה ע"פ חסידות

עפ"ז אולי יש לומר שזהו גם ההמשך וסיום המשנה, "והסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מה למעלה ממך עין רואה, ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבין". היינו, שיש העצם נקודה של ההוראה של "דע כו'", ואח"כ ממשיכה בג' השלבים "הסתכל (להתבונן - שהסתקלות הוא דוקא בחוץ) בשלושה דברים" הנ"ל, עומק לפנים מעומק.

השלב הראשון - הבעש"ט - לאנשים פשוטים במעשה המצוות זהו "עין רואה", שראי' שייך דוקא למעשה אבל לא לעבודה פנימית. ואח"כ שלב הב' שהוא עמוק יותר - המגיד - לצדיקים בעניני אהוי"ר - עבודה פנימית - שייך דוקא "ואוזן שומעת". ומסיימים בשלב הג' - העומק האמיתי, חסידות חב"ד ע"י אדה"ז שחודר בכל דרגה - 'העצם', הוא שייך לכאו"א מישראל - "וכל מעשיך" - כל סוגי עבודה הן של צדיק ורשע. והמשנה מסיימת בחידוש של חסידות חב"ד - "בספר נכתבין", שע"י עבודת המטה עושים פעולה ממשית למעלה - "בספר נכתבין", היינו פועלים עצם ההתהוות של כל העולמות ומדריגות למעלה כמשנ"ת לעיל בארוכה.

ודוקא ע"י המשמעות של המשנה ע"פ חסידות לא באים אפי' "לידי עבירה", משא"כ ע"פ פשטות הדרך המוסר רק מונעים מהעבירה עצמה מחמת יראת העונש וכו'. אבל הלומד דא"ח באיזה אופן שהוא מהנ"ל, מכיר גודל כוחו ויקרותו למעלה - ממילא לא ירצה כלל לנגוע אפי' בקצה ע"ז - אפי' "לידי עבירה" מחמת אהבתו להקב"ה.

ויש להוסיף שע"ד ביאורינו למעלה, גם בלקו"ש (ח"ב ע' 299) מבאר רבינו ג' אופנים של אהבת ישראל והחידוש בכ"א, הבעש"ט - אפי' לאנשים פשוטים, המגיד - אפי' לרשעים (עדיין כנ"ל: דזהו חידוש, שעבודתו הוא בעיקר לצדיקים, וזהו הפשטות של אה"י, והחידוש הוא גם ששייך גם לרשעים), אדה"ז לכל א' צ"ל "כמוך ממשי", וזהו רק בקיצור עיי"ש בארוכה.

הלכה ומנהג

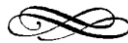

נרות בעת התפלה (גליון)

הרב יהודה ליב שי' גראנער

מזכיר של כ"ק אדמו"ר

זה עתה הראו לי הקובץ הערות התמימים ואנ"ש שיו"ל ע"י הישיבה גדולה לקראת י"א ניסן, ושם בע' 28 מאמר ע"ד נרות בעת התפלה. ושם ע"ד ההנהגה שחיוב חדש מכבה החמש נרות שהודלקו ע"י חיוב שני, ומדליקן מחדש, ותוהה על מנהג זה. המקור להנהגה זו הוא כ"ק אדמו"ר, שהורה לעשות כן, בהסבירו - הדלקת החמש נרות היא לעילוי הנשמה עבורה אומרים הקדישים. ולזה אמר הרבי - יש להדליק הנרות מחדש בשביל נשמה זו שעבורה מתפללים לפני התיבה, ולא להשתמש בנרות שהודלקו לעילוי נשמה אחרת.

איך חג שבועות בזה"ז הוא זמן מתן תורתנו

הרב ליאור אריה שי' בראה

מנהיג רוחני של ק"ק בית הרא"ה, מורחי מלבורן

מביא קושיית המג"א בסי' תצ"ד ומעיר משינוי לשון אדה"ז / מעיר עוד בדברי אדה"ז שם הכוונתו באמרו "לצאתם ממצרים"

בסי' תצ"ד "סדר תפלת חג השבועות" כתב המ"א "ומה שקשה עוד דהתורה נתנה ביום נ"א לספירה דהא יצאו ממצרים ביום ה' והתורה נתנה בשבת כבר תירץ הי"מ דבא לרמוז לנו י"ט שני של גליות" עכ"ל.

והנה בשו"ע אדה"ז סימן תצ"ד סע' א' מקשה כעין זה וז"ל: "ואף שששה בסיון שלנו הוא יום נ"א מט"ו בניסן שבו יצאו ישראל ממצרים והתורה נתנה ביום נ"ב

לצאתם ממצרים שהרי בחמשה בשבת יצאו ממצרים כמו שנתבאר בסי' ת"ל והתורה נתנה בחודש השלישי ביום השבת שהוא ששה בסיון שחודש ניסן ואייר היו אז שניהם מלאים וכיון שט"ו בניסן היה חמישי בשבת היה יום ראשון של אייר בשבת דהיינו ט"ז יום לצאתם ממצרים ויום ראשון של סיון היה ביום ב' דהיינו [מ]ו יום לצאתם ממצרים ושבת הוא ששה בסיון דהיינו נ"ב יום לצאתם ממצרים שהוא יום נ"א לעומר אעפ"כ אנו אומרים זמן מתן תורתנו בחמשים לעומר כיון שהוא לנו בששה בסיון ובששה בסיון נתנה התורה. "עכ"ל

יש להעיר למה שינה אדה"ז בקושיתו מל' המ"א להקשות שאנו חוגגים בששה בסיון שהוא נ"א יום מיום יצ"מ משא"כ בזמן דור המדבר הי' ו' סיון ביום נ"ב מיום יצ"מ ולמה לא הקשה כמו המ"א שאנו חוגגים בששה בסיון שהוא נ' יום לספה"ע משא"כ בדור המדבר שקבלו התורה ביום נ"א לספה"ע? ובפרט שהתורה מתארת יום חמשים "מיום הביאכם את עמר" ואינה מזכירה יום יצ"מ כנקודת ההתחלה ולמה רצה אדה"ז למנות דווקא מיום יצ"מ?

ועוד יש להעיר במ"ש אדה"ז, שיום א' של אייר (של דור המדבר) הי' ט"ז יום לצאתם ממצרים, ויום ראשון של סיון הי' מ"ו וים (כפי לוח התיקון של הג"ר חיים נאה) לצאתם ממצרים, הלא כיון שניסן ואייר היו אז שניהם מלאים, יום א' של אייר היה י"ז לצאתם ממצרים ויום א' של סיון הי' מ"ז לצאתם ממצרים, ומוכח כן מהמשך ל' אדה"ז "ושבת הוא ששה בסיון דהיינו נ"ב יום לצאתם ממצרים" ואם יום א' סיון הוא רק מ"ו יום לצאתם ממצרים, יוצא שששה בסיון הוא נ"א יום לצאתם ממצרים.

ולכא"ו מוכרחים ללמוד שכוונת אדה"ז באומרו שיום א' באייר הוא ט"ז יום לצאתם ממצרים היא חוץ מיום יצ"מ, וגם באומרו שיום א' בסיון הוא יום מ"ו לצאתם, ממצרים כוונתו היא חוץ מיום יצ"מ, אבל א"פ צ"ע למה ממשיך באותו סעי' לו' שששה בסיון הוא נ"ב יום יצ"מ, ושם כוונתו לכלול יום יצ"מ כהתחלת הנ"ב יום (כי אחרת נמצא רק ביום נ"א). וא"פ נמצא שהמלים "לצאתם ממצרים" יש להם משמעות שונות, בתחילה כוונתו לכלול יום יצ"מ, ובסוף חוץ מיום יצ"מ. ולכא"ו צ"ע.

אמירת פרקי אבות במדינות שהזמן שבין פסח לעצרת הוא זמן החורף (כמו אוסטרלי)

השליח הת' מנחם מענדל שי' גורארי

שליח בישיבה

מביא שתי טעמים לאמירת פרקי אבות מביא שתי שיטות מתי אומרים פרקי אבות / מקשה לפ"ז למה אומרים אותו אחרי שבועות במדינות שאחרי ניסן הוא זמן החורף / מתרץ ע"פ שיחת נשא תשל"ז

א. מצינו שני טעמים לאמירת פרקי אבות (מדרש שמואל בהקדמה) א) כהכנה למ"ת מצד דרך ארץ קדמה לתורה ב) שההתעסקות בכריאות הגוף בימי הקיץ לא יהי' סתירה לעבודת ה', לכן צריכים ללמוד פרקי אבות המזכיר על קיום תומ"צ.

והנה מצינו שתי דעות בזמן אמירת פרקי אבות בין פסח לעצרת (אבודרהם טור ספר הפרד"ס לרש"י סידור רב עמרם גאון) ויש מנהג לאומרו כל שבתות הקיץ (רמ"א או"ח ס"ס רצ"ב סדור הרמ"ק).

ולכאן י"ל ששתי הדיעות בזמן האמירה תלוי בב' הטעמים לאמירת פרקי אבות דהיינו להטעם שהוא הכנה למ"ת צריך לאמרו בין פסח לעצרת ולהטעם שבזמן הקיץ מתגבר התאוות צריך לאמרו כל שהתות הקיץ.

אבל לפ"ז צריך לבאר למה במדינות שזמן החורף מתחיל מזמן ניסן כמו אוסטרלי אומרים פרקי אבות בשבתות אחרי שבועות דכיוון שהוא זמן החורף ואין התגברות התאוות וגם אין זה הכנה למ"ת למה צריך לאומרו.

והנה בפשטות י"ל שהולכים אחרי מנהג רוב העולם כמו בנוגע אמירת ותן טל ומטר (ועיין בתוועדיות תשמ"ד ח"ד עמ' 1496 בחקירת הרבי בענין מאן דמוסיף לילות על ימים (מט"ו באב שאז מתארכין הלילות) מוסיפין לו (אריכות ימים) איך נוהגין במדינות שבזמן ט"ו אב אין מתארכין הלילות אם צריכים להוסיף אז או בזמן אחר).

אבל באמת י"ל שגם במקומות ההם יש טעם לאמרו מצד עצמם והוא ע"פ מ"ש בשיחת ש"פ נשא תשל"ז שמביא הרבי שני הטעמים לאמירת פרקי אבות ולאח"ז הרבי מסביר ששתי השיטות מתי ללמוד פרקי אבות יש לדם מקום לפי ג' הטעמים למה אומרים פרקי אבות דהיינו בלא כנ"ל ששתי השיטות מתי לאומרו תליות בב' הטעמים אלא ששתי השיטות מתי לאמור פרקי אבות יש להם מקום גם בכל טעם בפני עצמו, דהיינו להטעם שהוא כהכנה למ"ת יש מקום ללמוד עד עצרת (כשיטה

הא') וגם יש לומר לאמרו כל שבתות הקיץ כהכנה ללוחות שנוות ביוה"כ (כשיטה הב') (רק שלהעיר שלפ"ז צריך ביאור למה אין אומרים פרקי אבות בשבת שובה) ולהטעם שהוא מצד הזהירות בעניני הגוף בזמן הקיץ יש מקום לאומרה עד עצרת ומי שזקוק לזהירות יתירה או שמהדר יותר יש מקום לאומרה כל שבתות הקיץ.

שעפ"ז לא זקוקים לאמר שזה שאומרים פרקי אבות כל שבתות הקיץ הוא רק להתנהג כפי רוב העולם אלא גם מצד עצמם כהכנה ליוה"כ מ"ת דלוחות שניות.

כמה הערות בהלכות היום יומיים

ר' שבתאי אשר שי' מיאיר

א' מאנ"ש

נוסח ברכת מעין ג' על פירות, יין, ומיני מזונות מארץ ישראל

בשו"ע סי' רח סעי' יו"ד כתב המחבר שהאוכל מז' המינים מפירות ארץ ישראל - אפילו בחוצה לארץ - חותם "על הארץ ועל פירותיה".

ועי' בברכ"י שם שעל מיני מזונות חותמין "ועל מחייתה" ועל היין "ועל פרי גפנה".

וא"כ צ"ע לכאורה שבסידורים "תהלת ה'" החדשים שנדפסו עם הרבה תיקונים והוספות לבני ארץ ישראל לא הזכירו שום דבר מזה.

ועד"ז צ"ע בשו"ע אדה"ז החדשים שלא העירו שם בהציונים על המבואר בסדר ברכת הנהנין פ"א סעי' יב.

בסידור אדה"ז עם פירוש שי למורא עמ' תלד העיר הרב שמואל יהודה הלוי וינפלד שאם היין הוא מענבים שגדלו בגבולות ארץ ישראל אומר "גפנה" ועל פירות שגדלו שם אומר "פירותיה". וצ"ע שלא הזכיר הרב וינפלד שעל מיני מזונות חותמין "ועל מחייתה".

ולהעיר מאג"ק חט"ו ע' תלט (הובא בספר שערי הלכה ומנהג ח"א ע' ריג ובסדור רבינו הזקן עם ציונים והערות ע' שפו הע' 95) שצע"ג במה שכתוב בבדי השולחן ס"ס סק"ה שיש לדייק מזה שלא הזכיר אדה"ז שעל מיני מזונות חותמין "ועל מחייתה" ועל היין "ועל פרי גפנה" דאין חילוק בין א"י לחו"ל רק בברכת הפירות, שהרי בדרך כלל ממעט אדה"ז להביא דינים שלא נתפרשו בס' שלפניו (וע"ד הרמב"ם), ובפרט אותן שאין רגילים "במדינותנו".

מתי מברכים ברכת על נטילת ידיים בבוקר

בסידור רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות של הר' ל.י. רסקין שליט"א עמוד ו הערה 39 מביא הר' ל.י. רסקין שליט"א שמנהג אנ"ש הוא שבנטילת ידיים בבוקר על יד המטה נוטלים בלי אלונטית. ובשולי הגליון שם מביא מהרב י.ש גינזבורג שליט"א שבתו"ת כפר חב"ד נוהגים ליטול עם אלונטית.

ולענ"ד יש לומר דלא פליגי. דכשצריך לנקביו ודעתו לפנות, ונוטלים על יד המטה בלי ברכה (כמבואר בסידור בסדר הנטילה), נוטלים בלי אלונטית. וכשאין דעתו לפנות, ונוטלים ומברכים מיד בנטילה הראשונה [על יד המטה] (כמבואר שם), נוטלים עם אלונטית כדי ליהרר שלא ליגע בידו הנטולה בלחלוחית המים שעל פי הכלי שנטמאה בנגיעת היד שאינה נטולה (כמבואר שם).

השיעור של בל תשקצו במשהה נקביו

בשו"ע אדה"ז אורח חיים מהדורא תניינא סי' ג סעיף יא הובא מחלוקת בשיעור בל תשקצו. דיש אומרים שיש בו משום בל תשקצו (רק) אם אינו יכול להעמיד עצמו פחות מכשיעור הילוך פרסה. ויש מקילים יותר ואומרים שאין בו משום בל תשקצו כל זמן שאינו נצרך הרבה (בענין שאילו לא היה מעמיד עצמו בכח ומגביר כח המחזיק על כח הדוחה הי' כח הדוחה גובר מאליו).

וע"ש בציון צג שכתבו המערכת על השיטה השני' ש"כן הוא בסידור". והוא טעות שמוכח שהרי בסידור החמיר אדה"ז בבל תשקצו וכתב שלא ישהה נקביו כלל ורק שיש אומרים שאין בו משום בל תשקצו אם יכול להעמיד עצמו כשיעור הילוך פרסה, ולא הזכיר כלל השיטה השני'. ואם כן יש להשמיט המילים ש"כן הוא בסידור" מציון צג ולכתוב בציון צב: "כן הוא בסידור בשם יש אומרים".

ויש להעיר שעד"ז כתב הר' ל.י. רסקין שליט"א בסידורו עמוד יד הערה 96 שבסידור אדה"ז "השמיט רבינו שיטה זו לגמרי".

שכח להבדיל במוצאי יום טוב

שכח להבדיל במוצאי יום טוב, נראה שאין להבדיל למחרתו. - ראה שערי תשובה רס"י תצא שצידד להקל. והכי נראה דעת אדה"ז מדלא הזכיר שם שיכול להבדיל עוד [ודלא כבמוצאי שבת (בסי' רצט סעיף ח)], למרות המבואר בסידורו של הגאון רבינו יעב"ץ (דיני חול המועד פסח אות ו) להבדיל ביום שאחר החג.

הנה במשנה ברורה (רצט,טז) כתב שהגאון רעק"א צידד שם שיכול להבדיל כל יום ראשון אחר יו"ט. וצע"ג, שהרי ברעק"א שם (סק"ד) הביא סתם (בראשית דבריו) שאין לו תשלומין. ואע"פ שממשיך שם לפלפל שמ"מ י"ל שיש לו תשלומין, מ"מ מסיים (בסוף דבריו) שהכתוב בעל הלכות גדולות (סימן ב עמוד צו) עומד לנגדו קצת.

יש להוסיף לדידן, שהרי טעמו של הרעק"א בהקס"ד לחייב ההבדלה למחרתו הוא מפני שנראה לו שלכו"ע קיים הסברא דלענין יום א' הוי כמו במוצאי שבת קודש ושעדיין זמנו הוא (משא"כ ביום שני או שלישי אינן עיקר הזמן) ע"פ מ"ש בשו"ע סימן רצד סעיף ב במאי דנקט דוקא שמצפה שיהיה לו יין למחר. אבל לפי המבואר בשו"ע"ד סימן רצד סעיף ד וסעיף ו שהטעם הוא (רק) מפני שמן הסתם אין דעתו להתענות כל כך, נסתר סברא זו. ובפרט לפי המבואר בלק"ש חל"א עמ' 104 ובהע' 42 שם "דכולא חד דינא להו" ו"כולם בכלל זמן הבדלה" (כט"ז יו"ד סשצ"ו סק"ב קרוב לסופו), אי אפשר לומר סברא הנ"ל.

ובפרט, דספק ברכות להקל.

בהיתר לעשוק ולשקר לנכרי

בהלכות גזלה וגנבה סעיף ד כתב אדה"ז שבמקום שאין חילול השם¹ מותר לעשוק ולשקר² לנכרי שנאמר לא תעשוק את רעך.

ובקונטרס אחרון סק"ד מביא אדה"ז מקור לדבריו: "רש"י רא"ש סי' י"ד (דלא כט"ז בי"ד סי' ק"כ. וכן הוא בהדיא במתניתין דנדירים ולמוכסין כו' המלך כו')

כלומר, שהמקור לדבריו שמותר לכחש לנכרי (במקום שאין חילול השם) הוא:

¹ כגון שהלוה נכרי ומת הנכרי ראשי לכחש לבנו שאינו יודע בבירור שהוא משקר (שם).
² ואיזהו עושק, זה הבא ממון חבירו לידו ברצון הבעלים כגון שיש לחבירו בידו הלוואה או שכירות ואינו רוצה לשלם או שמדחהו בלך ושוב לך ושוב (שם).

1. ברש"י (עי' בב"י סי' שסט ס"ט ד"ה ומה שאמר בשם רש"י (כנראה³) בנדרים דף כח,א (וליתא לפנינו): "הפקעת הלואתו שאין גוזל ממש שרי כי ליכא חילול השם כגון היכא דטען לירוש נתתים לאביך ומת דלא ידע גוי בהדיא דמשקר ולהבריח מכס הוי כהפקעת הלואתו. ועד"ז) בב"ק קיג,ב ד"ה בהפקעת הלואתו: "שאין גוזל ממש שרי כי ליכא חילול השם כגון⁴ היכא דטען לי' לירוש נתתים לאביך ומת דלא ידע נכרי להדיא דמשקר ולהבריח מכס הוי כהפקעת הלואתו."

2. ברא"ש בב"ק פ"י סי' י"ד איתא: "מצי ישראל למיכפר לי' דהוי כהפקעת הלואתו."

ואח"כ ממשיך אדה"ז בסוגריים שההלכה היא דלא כט"ז ביורה דעה סי' קכ (ס"ק יא) שפסק שאסור להוציא שקר מפיו אף לנכרי. ומוסיף אדה"ז ד"כן הוא בהדיא במתניתין דנדרים ולמוכסין כו' המלך כו'".

כלומר שמ"ש הט"ז שאסור לשקר כיון שאין הנכרי טועה מעצמו⁵ והרי זה כגניבה מכיסו (וגניבת גוי אסורה כגניבת ישראל), נסתר ממתניתין דנדרים. שהרי שם מבואר איך שמותר לשקר (ואף לנדור) להנכרי כדי להבריח עצמו מן המכס.

ועיין בספר משפט כהלכה להרב שמחה יונה קליין עמ' רפו בביאורים סק"ה שמקשה על אדה"ז וז"ל:

"והנה, בשו"ע הרב מציין בקונטרס אחרון שמקורו הוא במשנה בנדרים כז,ב שמותר לנדור לשקר למוכסין. וראיתו צ"ע, דהתם איירי במוכס העומד מאליו או שנוטל יותר מן הקצבה, דכיון שנוטל ממנו שלא כדין אלא דרך גזילה, כו"ע מודו דמותר לשקר לו, אבל ליכא משם ראי' שמותר לשקר לנכרי כדי להפקיע הלואה המגיעה לו על פי דין, וצ"ע". ולכן מסיק הרב קליין שיש מתירים לשקר [שו"ע הרב] ויש אוסרים [ט"ז יו"ד סי' קכ].

וקשה להבין למה כתב הרב שמחה יונה קליין שאדה"ז ציין בקונטרס אחרון שמקורו הוא במשנה בנדרים, שהרי אדה"ז ציין דוקא לרש"י והרא"ש כמקורו שמותר לכחש להנכרי ושם מפורש דמצי ישראל למיכפר לי'. ורק בסוגריים מוסיף אדה"ז שבלאו הכי א"א כשיטת הט"ז שהרי "כן הוא בהדיא במתניתין דנדרים".

³ וראה גם אמרי ברוך על המחבר סי' שסט ס"ו.

⁴ בפרישה ובבאר הגולה חו"מ סי' שסט ושו"ת מהרשד"ם חו"מ סי' נט מביאים דברי רש"י ("וכגון היכא כו' בהדיא דמשקר"), והושמטו בדפוסים שלפנינו מחמת הצנזור. וראה חסרונות הש"ס ומהדורת ונצ"י.

⁵ ועיי' בשו"ע אדה"ז מתי מותר רק כשהנכרי טועה מעצמו.

גם מה שכתב הרב קליין ד(ע"פ מסקנת הגמרא) ליכא ממתניתין דנדרים ראי' שמותר לשקר לנכרי כדי להפקיע הלואה המגיעה לו על פי דין אינו מובן כלל, דהמעייין בהגמרא שם יראה שאין זה אלא משום דדינא דמלכותא דינא, והיינו שאין זה כמפקיע חובו אלא גוזל ממש שנהנה מארצו שלא מדעתו ומחסרו ממון⁶.

סוף דבר: אין מקום למ"ש בספר הנ"ל בשם יש אוסרים שהרי העיקר הוא כמ"ש אדה"ז בשם רש"י והרא"ש ואין מקום לחומרת הט"ז שהרי כבר השיב עליו אדה"ז בקו"א ואין אחר דברי המלך כלום.

---

⁶ לפי דעת רוב המפרשים [כמבואר בב"י שם סי"ד בשם רא"ם וברא"ש נדרים פ"ג סי' יא וברמב"ם הל' גזלה ואבדה פ"ה הל' יא (כהבנת המשנה למלך שם). וכ"ה בשו"ע אדה"ז שם סעיף טו (וראה בהמצויין עה"ג שם)] זולת הר"ן (בהשמטת הצנזור). דאיהו ס"ל דנהי דדינא דמלכותא דינא, לא יהא אלא הלואתו והפקעת הלואתו מותרת, ולפי דבריו נפל הראי' ממתניתין דנדרים שמותר לשקר כשמותר להפקיע חובו. [אלא שיש לדחות דכוונת הר"ן היא דאע"ג דאסור להבריח עצמו מן המכס של מלך גוי, מ"מ מותר לבוא אח"כ בעקיפין שלא לפרוע, כמבואר בערך לחם שם (וכהבנת רמ"א שם). ולפי"ז ראיית אדה"ז היא אליבא דכו"ע.] ויש לומר שמשום זה כתבו אדה"ז רק בחצי עיגול.

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

יה"ר שיראה הרבה נחת מבניו – התמימים בפרט

משלוחיו, חסידיו, וכלל ישראל בכלל

ומזכה להגאולה האמיתית והשלימה

תיכף ומיד ממש

ולכבוד הכינוס

תלמידים השלוחים שבאוסטרליא

*

מוקדש ע"י ולזכות

התלמידים השלוחים

מנחם מענדל שי' גורארי'

מנחם מענדל שי' שפיצער

מנחם מענדל שי' שוחאט

מנחם מענדל שי' ראסקין

מרדכי שי' רובין

ניסן אייזק שי' הלל

מושה שי' לרמן

יוסף יצחק שי' קאסל

מנחם מענדל שי' הרץ

יוסף חיים ברוך הכהן שי' טייטלבוים

לזכות החתן

הרה"ת **מנחם מענדל** ש"י **טעלעשעווסקי**

עם ב"ג הכלה

מרת **רחל** שתחי' **פרנס**

לרגל בואם בקשרי השידוכין
ויה"ר שימלא השי"ת כל משאלות לבם בכל המצטרך
בגשמיות וברוחניות, ויבנו בנין עדי עד
ולנח"ר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו!

נדפס ע"י ולזכות הורי החתן

ר' ישראל דוב וזוגתו מרת שרה ביילא שיחיו

טעלעשעווסקי

לזכות החתן

הרה"ת **יוסף** ש"י **גראנער**

עם ב"ג הכלה

מרת **רבקה לאה** שתחי' **שמואלי**

לרגל בואם בקשרי השידוכין
ויה"ר שימלא השי"ת כל משאלות לבם בכל המצטרך
בגשמיות וברוחניות, ויבנו בנין עדי עד
ולנח"ר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו!

*

נדפס ע"י ולזכות הורי החתן

הרה"ת **חיים צבי** וזוגתו מרת **רבקה ליבא** שיחיו

גראנער

לזכות

הילדה בצבאות ה'

טיבה גיטל שתחי'

ויגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים

*

ולזכות הורי'

הרה"ת **נפתלי בנימין** וזוגתו **מרת מרים רחל שיחיו**

אבן חיים

ויה"ר שימלא השי"ת כל משאלות לבם בכל המצטרך
בגשמיות וברוחניות!

לזכות החתן

הרה"ת **מיכאל שלמה** שי" **סטפנסקי**

עם ב"ג הכלה

מרת **נחמה גיטל** שתחי' **שפיצר**

לרגל בואם בקשרי השידוכין

ויה"ר שימלא השי"ת כל משאלות לבם בכל המצטרך

בגשמיות וברוחניות, ויבנו בנין עדי עד

ולנח"ר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו!

נדפס ע"י ולזכות הורי הכלה

ר' **מיכאל** וזוגתו **מרת יהודית בילא שיחיו**

שפיצר

לזכות

החתן

הרה"ת **שמואל** ש"י **בן - שמעון**

עם ב"ג הכלה

מרת **שטערנא** שתחי' **שפויץ**

לרגל בואם בקשרי השידוכין

ויה"ר שימלא השי"ת כל משאלות לבם בכל המצטרך

בגשמיות וברוחניות, ויבנו בנין עדי עד

ולנח"ר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו!

*

נדפס ע"י ולזכות

זקני הכלה

הרה"ת **שלום מנחם מענדל**

וזוגתו מרת **זיסל בילא שיחיו**

קליובגאנט

לזכות

הבחור הבר מצוה

הת' יהודה ארי' שי'

לרגל הכנסו לגיל מצות

ויגדל להיות חסיד וירא שמים ולמדן

*

נדפס ע"י ולזכות הוריו

הרה"ת יוסף וזוגתו מרת מיכל רחל שיחיו

געשטעטנער

ויה"ר שימלא השי"ת

כל משאלות לבם בכל המצטרך

בגשמיות וברוחניות!

זכות

הילדה בצבאות ה'

איידל מרים שתחי'

בקשר עם יום הולדתה בשעטומ"צ

ביום כ"ד ניסן ה'תשע"ד

*

ולזכות הורי'

הרה"ת **אברהם אבא** וזוגתו **מרת רייזל שיחיו**

רובין

יה"ר שיזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים

מתוך הרחבה בגו"ר

לזכות

הילדה בצבאות ה'

דבורה לאה שתחי'

בקשר עם יום הולדתה בשעטומ"צ

ביום י"ב אייר ה'תשע"ד

*

ולזכות הורי'

הרה"ת **מנחם מענדל** וזוגתו **מרת רבקה שיחיו**

כהן

יה"ר שיזכו לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

מתוך הרחבה בגו"ר

לע"נ
האשה החשובה
מרת **יוכבד מרים**
בת ר' **שמואל ע"ה**
רובין

*

נפטרה ביום ט' סיון,
ש"פ נשא ה'תש"ע
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכות
הילד, חייל בצבאות ה'
מנחם מענדל בן מנוחה רחל שי'
לרפו"ש וקרובה ובריאות הנכונה
בטוב הנראה והנגלה